

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"**

Спеціальність: 17.010015
18.010015

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсових робіт з дисциплін

**«МАРЕКТИНГ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»
«НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ТА
ПАТЕНТНО-КОН'ЮНКТУРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ»**

електронне видання

Харків

2011

Методичні вказівки розробили:

ст. викладач кафедри ІВ Лерантович Е.Т.,
доцент кафедри ІВ Капінос М.М.

Методичні вказівки схвалені на засіданні

Кафедри інформатики та інтелектуальної власності

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІН «МАРЕКТИНГ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ» ТА «НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ТА ПАТЕНТНО-КОН'ЮНКТУРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ». У методичних рекомендаціях проаналізовано основні положення стандарту ДСТУ 3575-97, надано детальний, послідовний порядок проведення патентних досліджень, заповнення форми звіту при виконанні курсових робіт. Рекомендації призначені для студентів 5-6 курсів. 51 с.

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	4
1.	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
2	РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗАВДАННЯ НА ПРОВЕДЕННЯ ПАТЕНТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	6
3	РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ РЕГЛАМЕНТУ ПОШУКУ	9
3.1	Визначення предмета пошуку	9
3.2	Визначення держав пошуку інформації	11
3.3	Визначення класифікаційних індексів	11
3.4	Визначення ретроспективності (глибини) пошуку	11
3.5	Вибір джерел інформації	12
3.6	Обґрунтування регламенту пошуку	13
4	ПОШУК ТА ВІДБІР ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ	16
4.1	Оформлення довідки про пошук	16
5	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ВІДБРАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	20
5.1	ВИЗНАЧЕННЯ ПАТЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОГД	20
5.1.1	Техніко-економічні показники ОГД та об'єктів аналогічного призначення	24
5.2	ВИЗНАЧЕННЯ СИТУАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ	29
5.2.1	Динаміка патентування	29
5.2.2	Визначення структури взаємного патентування	31
5.2.3.	Патенти-аналоги	33
5.2.4	Аналіз можливості застосування в ОГД відомих об'єктів промислової власності	34
5.2.5.	Аналіз ліцензійної діяльності фірм щодо ОГД	35
5.3	ВИЯВЛЕННЯ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ВЛАСНИКІВ ЧИННИХ ОХОРОННИХ ДОКУМЕНТІВ ТА ЗАЯВНИКІВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ	37
6	Узагальнення результатів та складання загальних висновків звіту про патентні дослідження	43
7	ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПАТЕНТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ	44
	Список літератури	46
	Теми для курсових робіт	47
	ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	50

ПЕРЕДМОВА

Оцінка розробок і створення таких, що відповідають кращим світовим досягненням і переважаючих їхніх нових видів устаткування, технологічних процесів, матеріалів не можуть бути здійснені без проведення патентних досліджень на всіх стадіях виконання науково-дослідних робіт і дослідно-конструкторських розробок.

Аналіз описів вітчизняних і закордонних винаходів, а також інформації технічного, економічного, правового й кон'юнктурного характеру дозволяє виявити конкуруючі напрямки в досліджуваній галузі, визначити найбільш перспективні з них, дати об'єктивну оцінку новизни й техніко-економічної ефективності розроблюваного об'єкта господарської діяльності (ОГД), використовувати при проведенні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт кращі досягнення світової науки; вчасно захищати власні технічні, технологічні рішення, виконані на рівні винаходів, патентами в Україні й за кордоном.

Проведення патентних досліджень забезпечує підвищення ефективності розробок і створює передумови для науково обґрунтованого планування цих робіт, освоєння у виробництві технічних, технологічних новинок, запобігання дублювання розробок.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

В Україні проведення патентних досліджень регламентовано державним стандартом ДСТУ 3575-97 "Патентні дослідження. Основні положення й порядок проведення". Він встановлює основні положення, порядок проведення й форму звіту про патентні дослідження. Стандарт застосовується у всіх областях господарської діяльності на етапах створення й використання об'єкта господарської діяльності. Проведення патентних досліджень є обов'язковим для бюджетних установ або які частково фінансуються з державного бюджету.

Патентні дослідження (ПД) — системний науковий аналіз властивостей об'єкта господарської діяльності протягом його життєвого циклу, які впливають з правової охорони об'єктів промислової власності¹.

Проведення патентного дослідження складається з комплексу робіт, що включають:

- пошук,
- відбір,
- аналіз джерел інформації.

Під час проведення патентних досліджень використовується широкий круг джерел патентної та іншої науково-технічної інформації, а саме:

- бюлетені патентних відомств країн світу,
- описи винаходів, реферативна інформація,
- публікації про впроваджені винаходи, рекламні матеріали,
- звіти про НДР, ОКР,
- звіти про закордонні відрядження,
- інформація з галузей народного господарства,
- звіти про патентні дослідження
- джерела кон'юнктурно-економічної інформації (проспекти, каталоги, фірмові довідники і т.д.).

Можливість ефективного застосування патентної інформації це індикатор науково-технічного прогресу, а патентні дослідження - це найважливіший інструмент, за

¹ ДСТУ 3574-97. Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення. — Чинний від 01.01.98. — Держстандарт України, 1997. — 14 с.

допомогою якого вирішується завдання оцінки конкурентів, об'єктивного визначення серед них свого місця, вибору стратегічних напрямків свого подальшого розвитку.

Професійно проведені патентні дослідження, дозволяють об'єктивно оцінити технічний рівень і конкурентоспроможність ОГД, що є підставою для подальшої комерціалізації нововведення (ОГД).

Тож, метою проведення патентних досліджень є отримання даних для забезпечення високого технічного рівня та конкурентоспроможності об'єктів техніки, використання сучасних науково-технічних досягнень та скорочення витрат за рахунок виключення дублювання досліджень і розробок.

Одним з головних показників ефективності діяльності підприємства в системі ринкового господарства стала його конкурентоспроможність.

Конкурентоспроможність – це властивість продукції, що виражає її здатність бути реалізованою споживачам на конкретному ринку в певний період, при наявності товарів-конкурентів.

Відповідно до стандарту ДСТУ 3575—97 суб'єкт господарської діяльності виконує патентні дослідження протягом життєвого циклу ОГД й, зокрема, при складанні технічного завдання на створення нової або модернізованої продукції.

Життєвий цикл (ЖЦ) ОГД — це сукупність взаємопов'язаних процесів його створення, використання та послідовного удосконалення. Згідно ДСТУ 3278—95 «Система розроблення та поставлення продукції на виробництво» життєвий цикл ОГД складається з наступних стадій:

- дослідження та обґрунтування розробки;
- розроблення продукції;
- виробництво продукції;
- експлуатація (споживання) або застосування продукції.

Правильно проведені патентні дослідження дозволяють прогнозувати спад у розвитку ринку конкретної продукції або, навпаки, бурхливий його ріст, виявляють умови конкуренції на ринку продукції конкретного виду, включаючи визначення потенційних конкурентів, напрямків їхньої діяльності, вибір ринкової ніші.

ОГД, до якого належать продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин, рослин і тварин), спосіб, позначення товарів і послуг, є частиною продукції — матеріального результату трудової діяльності або виробничих процесів, що має також корисні властивості і призначений для використання споживачем.

Кожна стадія життєвого циклу являє собою творчий процес, який виконується суб'єктом господарчої діяльності та закінчується створенням відповідної продукції, що має корисні властивості і призначена для використання споживачем.

Усі стадії життєвого циклу ОГД є самостійним об'єктом планування та фінансування, у процесі якої проводять роботи, що належать до даної стадії.

Стадія «Дослідження та обґрунтування розробки» триває від виникнення задуму до обґрунтування можливості й доцільності створення ОГД. На цій стадії здійснюється прогнозування, перспективне та поточне планування, розробка наукових проектів.

Стадія «Розроблення ОГД» полягає у зміні стану ОГД — від формулювання вимог технічного завдання щодо виконання науково-дослідних (НДР), дослідно-конструкторських (ДКР) і дослідно-технологічних (ДТР) робіт на створення (модернізацію) ОГД до втілення їх у нових (модернізованих) дослідних зразках, матеріалах, послугах, тобто до їх матеріалізації. На цій стадії суб'єктом господарської діяльності виконуються наступні види робіт: НДР, ДКР (ДТР).

Стадія «Виробництво ОГД» — це процес організації та здійснення виготовлення ОГД, який залежно від методу виготовлення та обсягу випуску ОГД має різновиди.

На стадії «Експлуатація (споживання) або застосування ОГД» суб'єктом господарської діяльності реалізується, підтримується та відновлюється якість ОГД на таких етапах, з яких складається ця стадія: введення в експлуатацію, використання за

призначенням, зберігання в процесі експлуатації, транспортування в процесі експлуатації, технічне обслуговування, поточний та середній ремонт, припинення експлуатації, списання (передавання, утилізація, знищення).

Між життєвим циклом ОГД та видами робіт під час проведення патентних досліджень, регламентованих ДСТУ 3575—97 існує тісний взаємозв'язок.

ПД включають наступні стадії (види робіт):

- визначення патентоспроможності ОХД;
- уточнення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності;
- виявлення порушення прав власників діючих охоронних документів і заявників на об'єкти промислової власності.

Вибір джерел інформації безпосередньо впливає на якість і достовірність результатів патентних досліджень, а також на трудомісткість їх проведення.

Порядок проведення патентних досліджень включає наступні етапи:

- розробка завдання на проведення патентних досліджень;
- розробка регламенту пошуку інформації;
- пошук і відбір патентної та іншої науково-технічної й кон'юнктурно-комерційної інформації;
- обробка, систематизація і аналіз відібраної інформації;
- узагальнення результатів і складання звіту про патентні дослідження

Мета розробки даного посібника - запропонувати студентам старших курсів спеціальності 7.00002 та 8.00002 при вивченні дисципліни «НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ТА ПАТЕНТНО-КОН'ЮНКТУРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ», та виконання дипломних робіт деякі особливості технології проведення патентних досліджень і складання звіту з прикладами та коментарями.

2 РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗАВДАННЯ НА ПРОВЕДЕННЯ ПАТЕНТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведення патентних досліджень починається з розробки виконавцем завдання.

Завдання, узгоджуване з керівником проекту (роботи), включає:

- об'єкт дослідження ОГД (пристрій, спосіб або речовина);
- широту пошуку (країни, фірми, що займають провідне положення по досліджуваному виді техніки);
- глибину пошуку.

По змістовній спрямованості Завдання патентного дослідження можна об'єднати в наступні групи:

- Дослідження технічного рівня об'єкта техніки;
- Аналіз науково-технічної діяльності провідних фірм;
- Вивчення тенденцій розвитку даного виду техніки;
- Аналіз патентно-ліцензійної діяльності провідних фірм на світовому ринку даного виду техніки;
- Техніко-економічний аналіз технічних рішень/винаходів, що відповідають завданням розробки;
- Дослідження новизни розроблювального об'єкта техніки і його складові частини;
- Дослідження патентної чистоти об'єкта техніки і його складові частини;
- Вивчення доцільності правового захисту об'єкта промислової власності.

Завдання може бути уточнене після проведення пошуку й попереднього аналізу інформації. На кожному етапі Завдання на проведення патентних досліджень має свій порядковий номер та складається за формою, наведеною нижче.

У пунктах Завдання:

- «Найменування, шифр теми» треба занести дані, що відповідають найменуванню та шифру теми, які зазначені в договірній або планово-технічній документації. При виконанні курсової роботи достатньо навести вигаданий шифр.
- «Етап» та в інших додатках до ДСТУ 3575—97, де передбачено пункт «Етап», слід зазначати етап або стадію життєвого циклу ОГД.
- «Мета патентних досліджень» зазначають, наприклад, визначення патентної ситуації щодо ОГД, тобто це одержання вихідних даних для обґрунтованого вибору напрямку дослідження, забезпечення розробки винаходів, використання сучасних досягнень і уникнення невиправданого дублювання робіт. Як правило, на розглянутих етапах ця мета збігається з найменуваннями виду робіт.

Згідно з ДСТУ 3575—97 **патентна ситуація** щодо ОГД — це сукупність даних з правової охорони об'єктів промислової власності, тобто дані про патентоспроможність ОГД, про ситуацію щодо використання прав на об'єкти промислової власності та про порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності.

Метою патентних досліджень може бути:

- розробка маркетингової стратегії для визначення найбільш перспективних напрямків діяльності, виявлення потенційних конкурентів, визначення напрямку їхньої діяльності й вибору своєї ринкової ніші;
- мінімізація ризику, пов'язаного з можливим дублюванням уже існуючих технічних рішень на початковому етапі розробки потенційного об'єкта патентування;
- визначення відповідності об'єкта патентування такому критерію патентоспроможності як «новизна» при підготовці заявки на видачу патенту з

метою зниження ризику одержання відмови у видачі патенту або наступного його опротестування;

- одержання інформації про технічні рішення, що цікавлять, або технологіях з метою наступного придбання патенту (або одержання ліцензії) на вже запатентоване рішення;
- виявлення порушень прав патентовласників і заявників на об'єкти промислової власності;
- аналіз (дослідження патентної чистоти) умов безперешкодної реалізації промислової продукції на ринку конкретної країни або країн і виключення порушення прав третіх осіб, що володіють патентами, що діють на території цих країн.

При заповненні форм Завдання слід також правильно зазначити види робіт, виконаних при проведенні патентних досліджень:

- визначення патентоспроможності ОГД (пошук та аналіз патентної й іншої науково-технічної інформації; аналіз техніко-економічних, та об'єктів аналогічного призначення; аналіз новизни, винахідницького рівня та промислової придатності ОГД);
- визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності (статистична обробка патентної документації, наведена в формі Г.1.1; аналіз патентів-аналогів; аналіз можливості застосування відомих об'єктів промислової власності; аналіз відомостей щодо укладених ліцензійних угод та договорів про передачу права власності);
- виявлення порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності (дослідження патентної документації, що стосується ОГД; результатів порівняльного аналізу об'єктів промислової власності та ОГД).

Пр заповненні форми Завдання треба дотримуватись наступних рекомендацій.

У графі 1 табл. А.1 зазначають види робіт, тобто формулюється короткий зміст робіт, які необхідно виконати на даному етапі (стадії).

З кожного виду роботи визначаються підрозділи-виконавці, що зазначаються в відповідній графі 2.

У графі 3 зазначається прізвище та ініціали відповідальних виконавців,

У графі 4 — строки виконання кожного виду роботи.

У графі 5 — ідентифікатор форм звіту, що виконуються відповідальним виконавцем.

Приклад заповнення “Завдання”

Міністерство освіти та науки України
 Національний технічний університет
 „Харківський політехнічний інститут”
 Кафедра „Інформатики та інтелектуальної власності”

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
 Зав.кафедри „Інформатики та
 інтелектуальної власності”
 Проф.. М.М.Солощук

«___» _____ 2009р.

ЗАВДАННЯ № 1

на проведення патентних досліджень

«Вдосконалення конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей», М7401

Етап №1: «Дослідження та обґрунтування розробки».

Мета патентних досліджень: аналіз сучасних тенденцій розвитку, дослідження та оцінка технічного рівня конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей.

Таблиця А.1 Види робіт під час проведення патентних досліджень та виконавці

Види робіт	Підрозділи-виконавці	Відповідальні виконавці (ПП.)	Строки виконання робіт	Звітний документ
Аналіз тенденцій розвитку, дослідження технічного рівня, обґрунтування технічного рівня об'єкту розробки.	Студент кафедри ПВ	Петров А.Л.	13.09.09 ÷ 20.10.09	Форми: Г. 1.1- 1.4.
Визначення патентоспроможності.	Студент кафедри ПВ	Петров А.Л.	21.10.06 ÷ 31.11.06	Форми: Г. 1.2; 1.3. Г. 2.1-2.3..
Складання звіту			1.12.09-20.11.09	Звіт

Студент каф. ПВ

А.Л. Петров

«13» вересня 2009 р.

3 РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ РЕГЛАМЕНТУ ПОШУКУ

Регламент пошуку являє собою програму, яка визначає межі проведення пошуку за фондами патентної та іншої науково-технічної інформації.

Для визначення меж пошуку треба:

- визначити мету пошуку,
- сформулювати предмет пошуку,
- визначити держави, за якими слід проводити пошук,
- вибрати джерела інформації,
- визначити ретроспективність пошуку
- визначити класифікаційні індекси (міжнародна патентна класифікація винаходів — МПК, національна класифікація винаходів — НКВ, універсальна десяткова класифікація— УДК).

Класифікаційні індекси визначаються виходячи із формулювання предмета пошуку.

Регламент пошуку розроблюється відповідно до мети патентних досліджень, яка наведена в Завданні на проведення патентних досліджень, та залежить від стадії життєвого циклу ОГД.

Початковою стадією життєвого циклу ОГД, є формування плану досліджень і розробок. Першим етапом дослідження є прогнозування розвитку виду техніки, технології, до якої ставиться дана проблема. При цьому проблема формулюється в загальному виді й, як правило, не містить прямої вказівки щодо об'єкта розробки, тому необхідно насамперед виявити конкретні проблеми, що поставлені перед розробниками того виду техніки, технології, до якої буде відноситися об'єкт розробки. Для цього доцільно спочатку провести пошук на глибину 2-3 роки й виявити країни (фірми), у яких фахівці займаються рішенням аналогічних проблем, а також виявити основні й суміжні класифікаційні рубрики МПК, НПК, УДК, необхідні для складання регламенту пошуку.

При проведенні патентних досліджень на наступних стадіях використовують регламент, складений на попередній стадії, доповнюючи його в міру конкретизації проблеми новими класифікаційними рубриками, новими країнами й джерелами інформації. Визначену мету пошуку заносять в графу 2 табл. Б.1 «Регламент пошуку».

3.1 Визначення предмета пошуку

Важливою складовою при виконанні патентних досліджень є визначення предмету пошуку.

Предмет пошуку визначають виходячи з конкретних завдань патентних досліджень, категорії об'єкта дослідження (пристрій, спосіб, речовина), а також з того, які його елементи, параметри, властивості й інші характеристики передбачається досліджувати.

При формуванні предмета пошуку слід урахувувати наступне:

- предметом пошуку (ОГД) є лише патентоспроможний об'єкт;
- формулювання мають бути як можна більш стислими і лаконічними.

Якщо об'єктом дослідження є **ПРИСТРІЙ** (машина, прилад, обладнання тощо), то предметом пошуку можуть бути:

- пристрій в цілому (компоновка в цілому, принципова схема);
- принцип роботи пристрою;
- функціональні елементи пристрою (вузли, блоки, деталі, які виконують у пристрої певні функції);
- матеріали, які використовуються для виготовлення окремих елементів пристрою;

- спосіб (технологія) виготовлення пристрою та його функціональних елементів;
- зовнішній вигляд (дизайн) пристрою;
- галузь можливого використання;
- засоби індивідуалізації (позначення товарів і послуг).

Приклад:

Якщо ОГД пристрій — «Газоструминний млин» то складові предмету пошуку можуть бути такі:

- бункер;
- завантажувальні патрубки;
- пиловловлююче обладнання;
- класифікатор з патрубками повернення;
- помольна камера
- камери високого тиску енергоносіїв з соплами

Якщо ОГД, що досліджується, — **СПОСІБ** (технологічний процес), то предметом пошуку можуть бути:

- спосіб (технологічний процес) в цілому;
- окремі операції (етапи) способу якщо вони є самостійним патентоспроможним об'єктом;
- вихідні продукти та способи їх одержання;
- проміжні продукти та способи їх одержання;
- кінцевий продукт (продукція) та галузь його застосування;
- обладнання та прилади, які використовуються при здійсненні способу

Приклад:

Якщо ОГД "Спосіб одержання препарату для лікування грипу" то складові предмету пошуку можуть бути такі:

- спосіб одержання препарату в цілому;
- спосіб таблетування препарату (окремі патентоспроможні операції)
- фармацевтична композиція для лікування грипу;
- пристрій завдяки якому отримують цей препарат.

Якщо ОГД - **РЕЧОВИНА** (композиція, хімічна сполука тощо), то предметами пошуку можуть бути:

- склад речовини (її якісний та кількісний склад, структурна хімічна формула тощо);
- спосіб одержання речовини;
- вихідні матеріали (речовини);
- спосіб з використанням препарату;
- форма препарату;
- нова галузь можливого застосування речовини;
- засоби індивідуалізації (позначення товарів і послуг).

Приклад:

Якщо ОГД речовина – "Препарат для лікування грипу" може мати такі складові предмета пошуку:

- фармацевтична композиція для лікування грипу,
- штамп, що викоритсовується для одержання препарату;
- спосіб одержання препарату;

- *спосіб лікування грипу.*

Формулюють предмет пошуку з використанням термінології, прийнятої у відповідній системі класифікації.

Приклад.

Підприємство веде роботи, пов'язані з однією з технологій прокладання електричних кабелів. Предмет пошуку формулюється як:

"Прокладання електричних кабелів або ліній у землі або воді, або по поверхні землі або воді".

Даний предмет пошуку може бути розбитий на підрозділи, наприклад:

- *"Прокладання електричних кабелів" (H02G 9/00),*
- *«Запобігання корозії металів шляхом анодного або катодного захисту» (C23F 13/00)*
- *"Виявлення підземних кабелів (G01V1/00).*

Варто пам'ятати, що така розбивка має сенс в основному для визначення сукупності рубрик МПК, по яких буде вестися пошук. Логічно можливі й інші способи прокладки кабелів, що не допускають такої розбивки, в цьому випадку розбивка предмета пошуку може привести до втрати найціннішої інформації. Рубрикатори МПК відображають структури об'єктів (видів) техніки на базі минулого досвіду. Тому рекомендується у випадку розбивки предмета пошуку ввести додатковий (необов'язково) розділ "технічні рішення, що комплексно виконують необхідну функцію".

Предмет пошуку та мету пошуку, яка залежить від задач патентних досліджень, заносяться в графі 1 и 2 табл. Б.1 "Регламент пошуку".

3.2. Визначення держав пошуку інформації

При відборі держав пошуку також керуються задачами проведення ПД. За результатами попереднього пошуку визначають коло держав, де дана галузь науки розвинута найбільше. До переліку країн, обов'язкових для вивчення, входять Україна (UA), Росія (RU), СРСР (SU), США (US), Франція (FR), Швейцарія (CH), викладеним (до експертизи) заявкам Німеччини (DE), Великобританії (GB), Європейського патентного відомства (EP), Японії (JP).

Назви країн треба вказувати згідно із стандартом ВОІВ (st.3) стосовно двобуквених кодів для представлення держав, інших адміністративних одиниць та міжурядових організацій, та занести в графу 3 табл. Б.1 "Регламент пошуку".

3.3 Визначення класифікаційних індексів

Для правильного проведення пошуку інформації необхідно визначити класифікаційні індекси з кожного предмета пошуку.

Для пошуку науково-технічної інформації використовують універсальну десяткову класифікацію (УДК).

Для пошуку патентної інформації використовують міжнародну (МПК) та національні системи патентних класифікацій (НПК). Критерієм відбору інформації для визначення новизни технічних рішень служить подібність їхньої технічної сутності й результату, що досягається при використанні.

Виявлені класифікаційні індекси, заносяться в у графу 4 таблицю Б1. "Регламент пошуку".

3.4 Визначення ретроспективності (глибини) пошуку

Глибина пошуку інформації залежить від задач ПД та різних стадіях життєвого циклу ОГД.

При проведенні патентних досліджень із метою визначення досягнутого рівня й тенденцій розвитку виду техніки, до якого відноситься розроблювальний об'єкт, пошук проводять на глибину, достатню для встановлення тенденцій розвитку даного виду техніки (у середньому 5 років).

При дослідженні новизни розробок, що належать до профілюючих напрямків діяльності організації, а також винаходів, що планується патентувати за рубежом, патентний пошук проводиться, як правило, на глибину 50 років, що передують подачі заявки на винахід.

При дослідженні новизни розробок, що не відносяться до профілюючих напрямків діяльності організації, патентний пошук проводиться на глибину не менш чим 15 років, що передують подачі заявки на винахід.

Для нових областей техніки пошук проводиться, починаючи з перших за часом публікацій патентних документів по цьому напрямку.

Глибина пошуку по джерелам кон'юнктурно-економічної інформації прийнята 5 років.

Глибину пошуку треба вказувати у вигляді інтервалу років (наприклад, 1999-2009 рр.) для кожного джерела інформації.

Глибина пошуку вказується в графі 5 табл. Б.1 "Регламент пошуку".

3.5 Вибір джерел інформації

При проведенні патентних досліджень використовується широке коло джерел патентної й науково-технічної інформації. Правильний вибір джерел інформації впливає на якість і вірогідність всіх патентних досліджень, а також на витрати на їх проведення. Вибір джерел інформації здійснюють з урахуванням:

- завдань проведення патентних досліджень;
- наявності інформаційних джерел у країні;
- оперативності виходу у світло джерела інформації;
- інформативності джерела;
- характеру інформації в джерелі.

Найбільш широке коло джерел інформації використовують при проведенні патентних досліджень з метою вивчити досягнутий у світі рівень даного виду об'єктів техніки й визначити тенденції розвитку досліджуваної області.

Для одержання новітніх відомостей про досягнення науки й техніки необхідно брати до уваги оперативність виходу у світ джерел інформації, що використовуються при пошуку.

Найбільш оперативним джерелом патентної інформації є патентні бюлетені, що видаються патентними відомствами країн світу й ін. Із джерел науково-технічної інформації найбільш оперативними є звіти про НДР і ОКР, про командировки за кордон, матеріали симпозіумів, конференцій, статті в журналах і т.д.

Інформативність джерела оцінюється по характеру відомостей, що поміщаються в ньому, по ступеню подробности викладу суті питання й по повноті публікацій. Джерела інформації можуть містити інформацію технічного, економічного (техніко-економічні показники), кон'юнктурно-економічного або правового характеру. По ступеню подробности викладу всі джерела інформації можна розділити на що публікують:

- повний текст (повний опис винаходів, книги, статті, монографії, звіти про НДР і т.п.);
- реферати першоджерел національних патентних відомств і спеціалізованих організацій;
- бібліографічні документи.

Бібліографічні документи містять сигнальні покажчики й ознаки джерел інформації без розкриття їх сутності, які необхідні для первинної орієнтації споживачів інформації в документному потоці. Вони, як правило, являють собою основу інформаційно-пошукового апарату бібліотек. До них належать каталоги (алфавітні, систематичні, предметні), картотеки, бібліографічні покажчики, списки, огляди тощо.

До *реферативних документів* відносять такі, що є результатом аналітично-статистичної переробки інформації у вигляді стислого викладу основного змісту первинних документів (повний опис винаходів, книги, статті, монографії, і т.п.).

При звертанні до реферативних видань типу “Изобретения стран мира” (ИСМ) варто звернути увагу, що для позначення елементів інформації на лицьовій стороні карток видання використовуються стандартні “Цифрові коди для ідентифікації даних” (коди INID, стандарт VOIB st.9), погоджені на міжнародному рівні. Значення кодів, використовуваних у реферативних виданнях наступні:

- (11) Номер патенту, свідоцтва додаткової охорони або патентного документа;
- (13) Код виду документа відповідно до Стандарту VOIB ST.16
- (19) Код Стандарту VOIB ST.3 або інша ідентифікація відомства чи організації, що публікує документ;
- (21) Реєстраційний номер заявки;
- (22) Дата (дати) подання заявки (заявок);
- (25) Мова, якою було первісно подано опубліковану заявку;
- (26) Мова, якою опубліковано заявку
- (31) Номер (номери), що присвоєно(і) пріоритетній(им) заявці(кам)
- (32) Дата (дати) подання пріоритетної(их) заявки(ок)
- (33) Код Стандарту VOIB ST.3, що ідентифікує національне відомство промислової власності, яке надає номер пріоритетній заявці, або організацію, яка надає номер регіональній пріоритетній заявці; для міжнародних заявок, поданих відповідно до РСТ, має застосовуватись код "WO";
- 34) Для пріоритетних заявок, поданих відповідно до регіональних або міжнародних угод, застосовується код Стандарту VOIB ST.3, що позначає принаймні одну країну, котра є учасницею Паризької конвенції або члена Всесвітньої торгової організації, щодо якої подана регіональна або міжнародна заявка;
- (43) Дата публікації документа, що не пройшов експертизу;
- (45) Дата доведення до відома широкого загалу шляхом друкування, або аналогічного процесу, патентного документа, за яким було видано патент на зазначену дату;
- Дата доведення до відома широкого загалу лише пункту (пунктів) формули патентного документа;
- (44) Дата публікації документа, що пройшов експертизу;
- (51) Міжнародна класифікація винаходів і її редакція;
- (52) Національна класифікація винаходів;
- (53) Універсальна десяткова класифікація;
- (54) Назва винаходу;
- (57) Реферат або формула винаходу;
- (71) Ім'я (імена) заявника (заявників);
- (72) Ім'я (імена) винахідника (винахідників), якщо вони відомі;
- (73) Ім'я (імена) одержувача (одержувачів), правонаступника (правонаступників) або власника (власників) охоронного документа;
- (74) Ім'я (імена) повіреного (повірених) або агента (агентів);
- (75) Ім'я (імена) винахідника (винахідників), який (які) також є заявником (заявниками);

- (76) Ім'я (імена) винахідника (винахідників), який (які) також є заявником (заявниками) та власником (власниками);
- (81) Зазначена держава (держави) відповідно до РСТ;
- (83) Інформація щодо депонування мікроорганізмів, наприклад, відповідно до Будапештської угоди;
- (84) Зазначені договірні держави відповідно до регіональних патентних конвенцій;
- (85) Дата входження до національної фази відповідно до статті 23(1) або статті 40(1) РСТ;
- (86) Дані стосовно подання міжнародної заявки РСТ, тобто дата міжнародного подання, номер міжнародної заявки, а також (необов'язково), мова, якою первісно було подано опубліковану міжнародну заявку; або, в разі патентів на промислові зразки, реєстраційні дані міжнародної заявки за Гаазькою угодою, тобто дата міжнародної реєстрації та номер міжнародної реєстрації;
- (87) Дані стосовно публікації міжнародної заявки РСТ, тобто дата міжнародної публікації, номер міжнародної публікації, а також (необов'язково) мова, якою опубліковано міжнародну заявку;
- (88) Дата відстроченої публікації звіту про пошук;
- (91) Дата, на яку міжнародна заявка, подана відповідно до угоди РСТ, більше не є чинною в одній або декількох зазначених або вибраних державах через невходження до національної або регіональної фази, або дата, на яку визначено, що вона не увійшла до національної або регіональної фази;
- (92) Для свідоцтва додаткової охорони, номер та дата першого національного дозволу розмістити продукт на ринку як медичний продукт;
- (93) Для свідоцтва додаткової охорони, номер, дата та (за наявності) країна походження першого дозволу розмістити даний продукт як медичний продукт на ринку в межах регіонального економічного співтовариства;
- (94) Розрахована дата закінчення строку дії свідоцтва додаткової охорони або термін дії свідоцтва додаткової охорони;
- (95) Назва продукту, що охороняється основним патентом і стосовно якого було подано заявку на свідоцтво додаткової охорони або видано його;
- (96) Дані стосовно подання регіональної заявки, тобто дата подання заявки, номер заявки, а також (необов'язково) мова, якою було первісно подано опубліковану заявку;
- (97) Дані стосовно публікації регіональної заявки (або регіонального патенту, якщо його вже видано), тобто дата публікації, номер публікації, а також (необов'язково) мова, якою опубліковано заявку (або, відповідно, патент).

3.6 Обґрунтування регламенту пошуку

Регламент пошуку обов'язково супроводжується обґрунтуванням, що розкриває мету ПД.

Приклад. Обґрунтування регламенту пошуку на етапі вибору напряму дослідження НДР по темі «Спосіб виготовлення шоколаду».

Завданням дослідження є отримання вихідних даних для визначення досягнутого технічного рівня та тенденцій розвитку даного виду техніки, а також патентної ситуації.

По результатах попереднього пошуку інформації за фондами України та відомих іноземних країн за останні два роки дозволив виявити, що провідними країнами у розробці технології виготовлення шоколаду та його використання є Німеччина, Швейцарія, Велика Британія, Франція, США і Японія. Ці держави обрані в якості держав пошуку.

Ретроспективність пошуку приймають 10 років - щодо патентної, науково-технічної та 5 років щодо кон'юнктурно-економічної інформації. Це зумовлено ступенем оновлення інформації і достатністю її для розв'язання поставлених завдань.

Завдання і регламент пошуку складаються виконавцями спільно із патентознавцем на основі результатів попереднього вивчення патентних та науково-технічних джерел.

Для виявлення перспективних і прихованих тенденцій залучається монографічна, довідкова, навчальна й оглядова література по області знань, провідної стосовно досліджуваної. Виявлені в цій літературі тенденції й способи їхньої реалізації служать додатковими ознаками відбору інформації, що переглядається.

Рекомендується контрольний перегляд інформації після встановлення тенденцій, для чого проглядаються відповідні науково-популярні видання, особливо періодичні.

Приклад заповнення «Регламенту пошуку».

Додаток Б

РЕГЛАМЕНТ ПОШУКУ № 1

Найменування теми: «Вдосконалення конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей».

Етап №1: «Дослідження та обґрунтування розробки».

Номер, дата завдання на проведення патентних досліджень: № 1 від 13.09.2009р.

Обґрунтування регламенту пошуку:

Пошук інформації проводиться з метою аналізу тенденцій розвитку конструкцій холодильників для шахт доменних печей (ДП), для чого достатньою є ретроспективність 5 років. Предмет пошуку конструкція холодильника та його складові частини: діаметри трубок, крок між ними, відстань від вісі трубки до робочої поверхні, форма поперечного перетину трубки, форма робочої поверхні, конструкція ребер. Також важливими для проведення пошуку є матеріали, що використовуються для виготовлення холодильників та конструкція системи охолодження, до якої безпосередньо належить холодильник. Пошук проводиться згідно патентної та науково-технічної інформації країн, які є найбільш розвиненими в галузі виробництва чавуну. Цими країнами є Україна, Російська Федерація, США, країни Європи та Євразії. Класифікаційні індекси обрані для: С 21 В 7/10 – пристрої для охолодження при виробництві заліза для металургійної галузі; F 27 В1/24 – охолоджувачі шахтових та аналогічних їм вертикальних або майже вертикальних печей; F 27 D1/12 – установка холодильників при охолодженні плавильних печей; F 27 D9/00 – охолодження печей та матеріалів, що знаходяться всередині.

Початок пошуку: вересень 2009 р. **Закінчення пошуку:** грудень 2009 р.

Таблиця Б.1

Предмет пошуку (ОГД, його складові частини)	Мета пошуку інформації	Держави пошуку	Класифікаційні індекси: МПК.	Ретро-спективність пошуку	Джерела інформації
Конструкція холодильника для шахтної зони доменних печей. Конструкція систем охолодження доменних печей. Конструкція вузлів холодильника: діаметр трубок, крок між трубками, відстань від вісі трубки до робочої поверхні, форма поперечного перетину трубки, форма робочої поверхні, конструкція ребер.	Аналіз сучасних тенденцій розвитку, дослідження та оцінка технічного рівня конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей.	Україна, Російська Федерація, США, Країни Європи та Євразії	С 21 В 7/10 F 27 В1/24 F 27 D1/12 F 27 D9/00	1999-2009 р. 2005-2009	Патентна інформація: офіційний бюлетень України: «Промислова власність», офіційний бюлетень Російської Федерації: «Изобретения», «Изобретения. Полезные модели», реферативний журнал СРСР, РФ: «Изобретения стран мира». Бази даних патентних відомств: України, Російської федерації, ЄПВ, США, країн Європи та Євразії. Науково-технічна література: Журнали «Сталь», «Металлург», «Металл и литье Украины», Бюллетень «Черная металлургия».

Судент каф. ІІВ

А.Л. Петров

«13» вересня 2009 р.

4. ПОШУК ТА ВІДБІР ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

При проведенні ПД на різних стадіях ЖЦ ОГД виконуються різні види досліджень: технічного рівня, тенденцій розвитку даного виду техніки, патентоспроможності, виявлення порушення прав, новизни технічних рішень. Для виконання таких різних робіт потрібна різна по характеру й обсягу інформація.

Під час проведення всіх видів патентних досліджень насамперед використовують реферативну інформацію про останні досягнення науки і техніки, яка видається російськими інформаційними органами ВІНІТІ та ВНДІПІ, описи до патентів України на винаходи та описи винаходів СРСР, звіти про НДР, ДКР, ДТР, офіційні нормативні матеріали, стандарти, технічні умови, кон'юнктурно-економічну інформацію (проспекти, каталоги, фірмові довідники) та іншу науково-технічну інформацію. Використання цих джерел інформації в багатьох випадках дозволяє одержати бажаний результат з мінімальними трудовитратами

Найважливішою умовою відбору інформації є її релевантність предмету та меті пошуку, що визначені регламентом пошуку на конкретному етапі.

Релевантність міра відповідності результатів пошуку завданню поставленого в пошуковому запиті. Визначає, наскільки повно той або інший документ відповідає критеріям, вказаним в запиті користувача.

Під час відбору інформації, залежно від стадії життєвого циклу ОГД, застосовуються різні критерії.

Так, для дослідження технічного рівня та тенденцій розвитку певного ОГД на передпроектних стадіях такими критеріями можуть бути:

- технічні рішення, що характеризують принцип діям об'єктів, призначених для виконання однієї й тої ж функції які суттєво впливають на техніко-економічні показники ОГД; і
- інформація про техніко-економічні показники.

Наприклад, на етапі розробки технічного завдання на проведенні НДР відібрана інформація повинна забезпечити дослідження технічного рівня й тенденцій розвитку даного виду техніки, а на етапі розробки технічної документації - дослідження технічного рівня виду техніки, новизни й патентної чистоти ОГД.

При цьому на кожному наступному етапі виконання ПД використовується вся інформація отримана при пошуку на попередньому етапі. Пошук виконують згідно з регламентом пошуку.

Критерієм відбору інформації для визначення патентоспроможності ОГД є схожість його технічної суті та результату, який досягається при використанні.

Для виявлення порушення прав пошук проводять на основі тільки патентної документації, відбираються охоронні документи, які містять технічні рішення, що безпосередньо стосуються досліджуваного ОГД, а потім проводиться пошук відомостей для встановлення правового статусу відібраних охоронних документів, насамперед для того, щоб визначити діє чи не діє той або інший охоронний документ.

Практика проведення ПД за джерелами патентної інформації розрізняє п'ять видів пошуку:

- тематичний,
- іменний,
- нумераційний,
- пошук документів-аналогів,
- патентно-правовий (для встановлення правового статусу охоронних документів).

За джерелами іншої науково-технічної інформації застосовують

- тематичний пошук,
- іменний пошук.

4.1 ОФОРМЛЕННЯ ДОВІДКИ ПРО ПОШУК

Результати проведеного пошуку оформляють як довідку про пошук (додаток В). Довідка є звітом про виконання регламенту пошуку і містить номер та дату завдання на проведення ПД, етап ОГД, номер та дату регламенту пошуку, а також дату початку та закінчення пошуку. Дані заносяться в таблицю В.1 Після заповнення табл. В.1 у пункті В.2 Довідки про пошук надаються висновки про виконання регламенту пошуку.

У графі 1 табл. В.1 зазначається предмет пошуку. У графі 2 надається перелік держав пошуку.

У графі 3 наводяться класифікаційні індекси стосовно патентної документації відповідно до систем патентної класифікації, чинних в державах протягом пошукового періоду Для іншої науково-технічної документації наводяться індекси УДК.

У графі 4 дається перелік тих інформаційних баз патентної та іншої науково-технічної документації, які були використані під час проведення пошуку: ДНТБ, Фонду патентної документації громадського користування Укрпатенту України, ЦНТЕІ, ВПТБ, галузеві бази даних, бази даних організації, бази даних мережі Internet та ін.

У графі 5 дається перелік найменувань джерел патентної інформації, за якими було проведено пошук.

У графі б — перелік найменувань джерел іншої науково-технічної інформації, за якими було проведено пошук.

Приклад наведено нижче.

В обох останніх графах після найменування джерела інформації зазначається мінімум бібліографічних даних про них (випуск, номер, рік видання) та межі перегляду «від - до».

Наприклад:

— для джерел патентної інформації — офіційний бюлетень «Промислова власність», № 1, 1993 — № 4, 2009; реферативний збірник «Изобретения стран мира», выпуск 10, № 1, 2001 - № 5, 2009;

— для джерел іншої науково-технічної інформації — «Український журнал медичної техніки і технології», № 1, 2006 - № 2, 2009; Збірник рефератів НДР та ДКР, серія 8, № 1, 2003 - № 3, 2009.

ДОВІДКА ПРО ПОШУК № 1

Завдання на проведення патентних досліджень: «Вдосконалення конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей» № 1 від 3.11.2006 р.

Етап №1: «Дослідження та обґрунтування розробки».

Номер, дата регламенту пошуку: № 1 від 13.09.2009 р.

Початок пошуку: 13.09.09

Закінчення пошуку: 20.11.09.

Таблиця В. 1 Джерела інформації, використані під час проведення пошуку

Предмет пошуку (ОГД, його складові частини)	Держави пошуку	Класифікаційні індекси: МПК.	Інформаційна база, використана під час пошуку	Бібліографічні дані першого та останнього за хронологією джерела інформації	
				Патентна інформація	Інша науково-технічна інформація
Конструкція холодильника для шахтної зони доменних печей. Конструкція систем охолодження доменних печей. Конструкція вузлів холодильника: діаметр трубок, крок між трубками, відстань від вісі трубки до робочої поверхні, форма поперечного перегину трубки, форма робочої поверхні, конструкція ребер.	Україна, Російська Федерація, США, Країни Європи та Євразії	C 21 B 7/10 F 27 B1/24 F 27 D1/12 F 27 D9/00	Офіційні бюлетені, реферативні та бібліографічні видання: «Промислова власність», «Изобретения», «Изобретения. Полезные модели», «Промышленная собственность», «Изобретения стран мира». Бази даних патентних відомств: України, Російської Федерації, США ЄПВ, Євразійського патентного відомства. Науково-технічна література. Сайти: www.iprl.kiev.ua ; www.gpntb.ru ; www.viniti.ru ; http://elibrary.ru ; http://milibrary-intas.ru	Промислова власність. – 2002. - № 1. Промислова власність. – 2009. - № 11. Изобретения. – 2002. - № 1. Изобретения. Полезные модели. – 2009. - № 18. Изобретения стран мира. – 2002. - № 1. Изобретения стран мира. – 2009. - № 12. Промышленная собственность. – 2002. - № 1. Промышленная собственность. – 2009. - № 6. Бази даних патентних відомств: України, Російської Федерації, США ЄПВ, Євразійського патентного відомства.	Сталь. – 2001. - № 9 - 2009. – № 2. Металл и литье Украины. – 2001. - № 12 – 2009. - № 1. Бюллетень «Черная металлургия». – 2002. № 1 – 2009. № 6. Металлург. – 2003. - № 3. - 2009. – № 7. Східно-Європейський журнал передових технологій. – 2009. - № 2-12.

Приклад.*В. 2 Висновки про виконання регламенту пошуку*

Патентний пошук проведено ретроспективною 5 років для прийняття обґрунтованих рішень на етапі «Дослідження та обґрунтування розробки». виконання НДР «Вдосконалення конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей».

В ході пошуку виявлено, що:

- світова тенденція в даному напрямку техніки – це охолодження шахти доменної печі вертикальними плитовими холодильниками з каналами різної форми перерізу (кругла, овальна, прямокутна) для охолоджувача які мають ребра на поверхні, що обернена до внутрішнього простору печі з використанням високо теплопровідних матеріалів для її виготовлення, з метою інтенсифікації охолодження;

- провідними державами світу з зазначеного напрямку є провідними державами світу з зазначеного технічного напрямку є Німеччина, Фінляндія, Люксембург, Російська Федерація та Японія;

- Німеччина, Фінляндія та Японія – країни, які найбільш активно патентують свої технічні рішення в за кордоном;

- США, Російська Федерація та країни Європи – це перспективний ринок збуту вдосконалених холодильників для шахт доменних печей;

- вдосконалення конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей є актуальною задачею провідних наукових і виробничих установ світу;

- пошук достатній для об'єктивного аналізу сучасного стану та тенденції розвитку конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей та обґрунтованої постановки задач для розроблення та впровадження вдосконаленої конструкції плитового холодильника шахти.

Викладач кафедри „Інформатики
та інтелектуальної власності”

Е.Т. Лерантович

Студент кафедри „ІВ”

А.Л. Петров

«20» листопада 2009 р.

5 СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ВІДІБРАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Аналіз відібраної документації починається з її систематизації, що залежить від виду робіт, що виконуються при проведенні патентних досліджень.

5.1. ВИЗНАЧЕННЯ ПАТЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОГД

Так, для визначення патентоспроможності ОГД масив відібраних документів систематизують так, щоб можна було скласти уявлення про рівень техніки, а саме у такому порядку :

- Патентна документація, відібрана для подальшого аналізу (форма. Г1.1.)
- Інша наукова-технічна документація відібрана для подальшого аналізу (форма. Г1.2.)
- Документація, що відома з джерел посилання, але не виявлена в процесі пошуку (форма. Г1.3.).

Відібрана патентна документація систематизується по країнам видачі охоронних документів, а охороні документи — по даті публікації.

Наукова-технічна документація – за найменуванням джерел.

Документація, що відома з джерел посилання – за видом публікації.

Після систематизації усієї відібраної при пошуку документації проводять попередній аналіз, у результаті якого відбирають винаходи, які становлять інтерес для розробника. Дані про патентну документацію, відібрану для подальшого аналізу, вносять до **форми Г. 1. 1.**

У графі 1 вказують назву об'єкта господарської діяльності і, якщо необхідно - його складові (тобто предмет пошуку).

У графі 2 - наводять бібліографічні дані відібраного охоронного документа у такому порядку:

- держава видачі,
- вид документа (А.С. — авторське свідоцтво, А.З. — акцептована заявка, В.З. — викладена заявка, З. — заявка, Пат. — патент, С. — свідоцтво),
- номер документа,
- класифікаційний індекс (МПК, НПК),
- відомості про заявника та власника охоронного документа (найменування, держава заявника та власника)
- номер заявки,
- дата подання заявки,
- дата публікації,
- відомості відносно конвенційного пріоритету (дата и номер пріоритету, держава(код)),
- назва об'єкта промислової власності.

У графі 3 наводять відомості щодо дії охоронних документів на момент проведення патентних досліджень. (**діє/не діє**). Якщо охоронний документ «не діє» вказати джерело інформації про припинення дії.

Приклад заповнення форми Г.1.1

Форма Г. 1.1 Патентна документація, відібрана для подальшого аналізу

ОГД, його складові частини	Документи на об'єкти промислової власності		
Конструкція холодильника для шахтної зони доменних печей. Конструкція систем охолодження доменних печей. Конструкція вузлів холодильника: діаметр трубок, крок між трубками, відстань від вісі трубки до робочої поверхні, форма поперечного перетину трубки, форма робочої поверхні, конструкція ребер.	бібліографічні дані	реферат	відомості щодо їхньої дії
	Україна		
	1. Пат. 2951 Україна, МПК C21B7/10. / Бондаренко В.В., Абсалямов Ю.Г., Шермет В. О., Костенко Г. П., Артеменко Д.Г., заявник; Відкрите акціонерне товариство "Виробничо-технічне підприємство "Укренергочормет", Криворізький державний гірничо-металургійний комбінат "Криворіжсталь", - № 20031211999; заявл. 22.12.03; опубл. 15.09.04 Система охолодження доменної печі.	Розташування холодильників, та їх поєднання.	чинний
	2. Пат. 44821 Україна, МПК F27B1/24; C21B7/10. / Хілліє Х., Отремба В., заявник; СМС Шлеманн-Зімаг АГ, володар патенту. - № 98063276; заявл. 23.06.98; опубл. 15.03.02. Охолоджувальна плита для шахтових печей	Мідна плита з прямолінійною внутрішньою та криволінійною зовнішньою поверхнями.	не чинний
	3. Пат. 49885 Україна, МПК C21B7/10. / Хайнріх П., заявник; СМС Шлеманн-Зімаг АГ, володар патенту. - № 98116106; заявл. 18.11.98; опубл. 15.10.02. Охолоджувальний елемент для шахтових печей (варіанти)	Мідна плита з круглими або іншої форми каналами, та загнутими кромками під 90 °, які пропущені крізь кожух.	не чинний
	4. Пат. 55443 Україна, МПК C21C5/44; C21B7/10; F27D1/12 Лаар Я., Тійгуїс Г., заявник; Корус сталь Б.В., володар патенту. - № 99084810; заявл. 28.01.98; опубл. 15.04.03. Вогнетривка стінка і металургійна ємність, яка містить таку вогнетривку стінку /.	Мідна плита з водяним охолодженням. Має вкладиші, що переміщуються в верх і убік. Футеровка графіт 60-150 Вт/(м*К)	чинний
	5. Пат. 68884 Україна, МПК C21B7/10. / Курганов В.О., Дворянінов В.О., Гоч М.Г., Кисіль В. В., Лобанов Б. Г., Ткаченко С. Є., Жаріков А. М., Вибанець О. О., Гусаров О. С., заявник; Товариство з обмеженою відповідальністю науково-впровадзувальне підприємство "Рапід", Український державний інститут по проектуванню металургійних заводів, володар патенту. - № 20031110297; заявл. 14.11.03; опубл. 16.08.04. Холодильник доменної печі	Плита зроблена з металу має ребра.	чинний
	6. Пат. 70999 Україна, МПК C21B7/10. / Хайнріх П., Хілліє Х., заявник; СМС Демаг Акцієнгезельшафт, володар патенту. - № 2001117663; заявл. 06.04.00; опубл. 15.11.04. Охолоджувальна плита для охолоджуваних шахтних печей	Плита зроблена з міді має ребра.	Чинний
USA			

	29. №20020121320 USA, C21B7/10; C22F1/16., заявник. - № 20020121320; заявл. 05.09.02; опубл. 05.09.02 Method for quenching metallic workpieces / Neubauer U.	Охолодження деталі інетрним газом, або сумішші газів, які нагріваються забираючи тепло деталі та потім можуть бути зпаленими на пальниках.	Заявка
	EPB		
	56. Пат. 0816515 EP, МПК C21B7/10, F27D1/12. / Ulrich S. - заявник; SMS Schloemann-Siemag AG, Hundt & Weber GmbH, володар патенту. - № 97110960.8; - заявл. 02.07.1997; опубл. 25.09.2002. Kuhlplatte fur metallurgische Ofen der Eisen- und Stahlindustrie	Чотирьохтрубний холодильник з ребрами. Зміювик, що має 1 ввід та 1 вивід. Матеріал – мідь для корпусу та трубки. По боках має фланці.	
	57. Пат. 0918092 EP, МПК C21B7/10,.; SMS Demag AG, Hundt & Weber GmbH володар патенту. - № 98121263.2; - заявл. 07.11.1998; опубл. 09.07.2003. Kühlelemente fur Schachtofen. Heinrich P. - заявник	Плита з прямокутними або овальними каналами. На поверхні – ребра. На торцевих пази та шипи для забезпечення газощільності. Матеріал – мідь.	

Дані про науково-технічну документацію, відібрану для наступного аналізу, наводять у **формі Г. 1. 2.**, вказують найменування ОГД, його складові частини (графа 1), назву джерел інформації подають мовою оригіналу (графа 2), їх бібліографічні дані (графа 3).

Бібліографічні дані відібраного документу наводять у такому порядку:

- автор;
- вихідні бібліографічні дані першоджерела, в якому документ опубліковано;
- місце, орган та рік видання;
- номер сторінки.

Стосовно фірмової інформації подають назву фірми мовою оригіналу та вихідні бібліографічні дані джерела інформації..

Приклад заповнення форми Г.1.2

Форма Г.1.2 Інша науково-технічна документація, відібрана для подальшого аналізу

Якщо документ виявлено у переліку посилань статті або іншого джерела інформації, які переглядаються, і не знайдено його повний текст, то відомості про нього заносять до **форми Г. 1. 3.**

ОГД, його складові частини	Джерела інформації	Бібліографічні дані
1	2	3
Конструкція холодильника для шахтної зони доменних печей.	Книга: Конструкція холодильника для шахтної зони доменних печей.	Воронін А.А. Київ: Наукова думка, 2005.—423с.
Конструкція систем охолодження доменних печей.	Сталь. – 2001. – №9. – С.31–35.	Продление срока службы футеровки доменных печей наведением титанистого гарнисажа. / А.Я.Кузовков, В.В. Филиппов, В.С.Рудин, Б.П.Рыбаков, А.Ю. Чернавин.
Конструкція вузлів холодильника: діаметр трубок, крок між трубками, відстань від вісі трубки до робочої поверхні, форма поперечного перетину трубки, форма робочої поверхні, конструкція ребер.	Дисертація к.т.н. «Совершенствование холодильника»	Чугунков М.Д. Харків, 2008.—450 с
Матеріали для виготовлення вузлів холодильника.	Сталь. – 2003. – №2 – С.13–17.	Стокман Р., Лаар Р. /Новые конструкции оборудования доменных печей.
	«Сборник рефератов НИР и ОКР» Отчет о НИР Матеріали для виготовлення вузлів холодильника .	Сер. 5, 2007.—№8. инв. № 665687588

Приклад заповнення форми Г.1.3

Форма Г.1.3 Документація, що відома з джерел посилання, але не виявлена в процесі пошуку

Бібліографічні дані щодо	
джерела посилання	документа, на який посилаються
1	2
http://ru.wikipedia.org/wiki/Bell_V-22_Osprey	Е. И. Ружицкий. Американские самолёты вертикального взлёта – М.: «Астрель», 2000.
База данных ГПНТБ России	Н. И. Позднякова. Исследование и выбор оптимальных параметров аппаратов вертикального взлета и посадки (АВВП)

	народногосподарського застосування: автореферат дисертації на соискание ученой степени канд. техн. наук. – М., 1996.
--	--

В випадку відсутності даних, таблицю все одно заповнюємо, наступним чином.

Форма Г. 1.3 Документація, що відома з джерел посилання, але не виявлена в процесі пошуку

Бібліографічні дані щодо	
джерела посилання	документа, на який посилаються
1	2
Документація, що відома з джерел посилання, але не виявлена в процесі пошуку, відсутня.	

5.1.1. Техніко-економічні показники ОГД та об'єктів аналогічного призначення

Характеристики технічної досконалості створюваних ОГД базуються на зіставленні значень техніко-економічних показників.

Процес оцінки технічного рівня ОГД включає:

- визначення номенклатури показників, які необхідні та достатні для порівняння;
- формування групи аналогів і встановлення значень їхніх показників, виділення базових зразків із групи аналогів
- зіставлення оцінюваного ОГД із аналогами;
- підготовку висновку про результати оцінки.

Номенклатура показників повинна забезпечити можливість зіставлення різних зразків продукції одного виду. Визначення номенклатури здійснюється виходячи із цілей оцінки й з урахуванням показників зазначених у стандартах, документації по продукції, каталогах, проспектах, патентної й кон'юнктурно-економічної інформації.

Номенклатура показників включає класифікаційні та оціночні показники.

Класифікаційні — характеризують призначення та галузь застосування ОГД і об'єктів аналогічного призначення.

До класифікаційних відносять:

- показники, що служать для встановлення параметричного ряду типорозмірів об'єктів (ємність ковша, вантажопідйомність автомобіля, чистота хімічного продукту);
- показники наявності додаткових пристроїв або властивостей продукції (годинники з календарем, пило- та вологозахищені);
- показники виконання продукції, що визначають область її застосування (тропічне виконання);
- показники що визначають групу споживачів продукції (фотоапарат підводний, м'яч для дітей).

Класифікаційні показники дозволяють віднести об'єкти до групи аналогів.

Оціночні — відзначають функціональні, ресурсозберігаючі, природоохоронні, ергономічні та естетичні якості продукції.

Для кожного такого показника повинно бути зазначений його вплив на технічний рівень продукції (наприклад, підвищенню технічного рівня продукції відповідає збільшення значень показника. Оціночні показники використовують для порівняння ОГД і аналогічних об'єктів.

До оціночних відносять:

- показники технічного ефекту;
- показники надійності;
- показники економного використання ресурсів;
- ергономічні показники;
- екологічні показники;
- естетичні показники;
- показники безпеки.

Всі техніко-економічні показники (ТЕП) об'єктів-аналогів необхідно привести до єдиної системи одиниць вимірювання.

Відомості, що характеризують техніко-економічні показники ОГД та об'єктів аналогічного призначення, заносяться у форму Г.1.4.

У графі 1 форми Г.1.4 вказують найменування та одиниці виміру основних техніко-економічних показників, за якими проводять порівняння.

У графах 2—7 подають техніко-економічні показники: об'єкта за стандартом або технічними умовами; об'єктів-аналогів. Якщо такі об'єкти під час пошуку не виявлені, у графі 2 зазначають — «Не виявлено».

Заповнення графі 6 на етапі формування плану досліджень і розробки не проводять, бо показники об'єкта, що планується до розробки, мають відповідати показникам перспективного зразка.

У графу 7 *“ТЕП перспективного зразка”* на етапах формування плану досліджень заносять значення показників, які прогнозують на рік початку випуску об'єкта.

Як правило, об'єкти-аналоги мають бути промислово освоєними, а як виняток, ними можуть бути технічні рішення за охоронними документами; ОГД та перспективного зразка. Кількість граф визначається кількістю об'єктів-аналогів, а в кожній графі подаються такі відомості: держава, фірма або організація, модель, рік освоєння.

Приклад заповнення форми Г.1.4 щодо техніко-економічних показників ОГД

Форма Г. 1.4 Техніко-економічні показники ОГД та об'єктів аналогічного призначення

Найменування та одиниці виміру	Техніко-економічні показники				
	об'єкта за стандартами або технічними умовами	об'єкта-аналога (держава, фірма, організація, модель, рік освоєння)		ОГД	перспективного зразка
		Україна, НДІ «Енергосталь», чотирьох-трубний холодильник, 1985.	Люксембург, Paul Wurth, мідний холодильник з овальними каналами, 1997		
1. Стійкість холодильника, років.	5-7	5-7	15-20	-	15-20
2. Матеріал, назва	Сірий чавун	Сірий чавун	Мідь	-	Мідь
3. Довжина холодильника, м.	2	2	4,95	-	4,95
4. Кількість трубок, шт.	4	4	4	-	4
5. Форма перетину каналів	кругла	кругла	овальна	-	овальна
6. Кількість виводів, шт	8	8	8	-	8

Розробка знаходиться на стадії життєвого циклу «дослідження та обґрунтування розробки ОГД», зокрема, на цій стадії життєвого циклу, необхідно визначити ті техніко-економічні показники, які повинні забезпечити в майбутньому створення ОГД з покращеними показниками, що становлять інтерес для споживачів

Для порівняння техніко-економічних показників були обрані наступні об'єкти:

- Україна, НДІ «Енергосталь», чотирьох-трубний холодильник, 1985.
- Люксембург, Paul Wurth, мідний холодильник з овальними каналами, 1997

Для одержання правової охорони необхідно здійснити аналіз розроблюваного ОГД на відповідність умовам патентоспроможності. Визначення патентоспроможності полягає у визначенні її критеріїв, тобто новизни, винахідницького рівня, промислової придатності винаходу який буде створено.

Аналіз новизни здійснюють шляхом порівняння сукупності ознак винаходу (корисної моделі), що передбачається, з сукупністю ознак виявленого найбільш близького аналога (прототипу).

Винахід має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не впливає з рівня техніки.

Винахід (корисна модель) є промислово придатним, якщо його може бути використано в промисловості, сільському господарстві, медицині чи іншій сфері діяльності.

Аналіз можливості використання винаходу (корисної моделі) здійснюється на основі відомостей про його призначення, відомостей про засоби і методи, за допомогою яких можливе здійснення винаходу (корисної моделі), а також відомостей про те, що реалізація вказаного призначення дійсно можлива в разі здійснення винаходу (корисної моделі).

Результати заносять до форми Г.1.5.

У графі 1 форми Г.1.5 надається назва ОГД або тих його складових частин, на які подано заявку на видачу патенту на винахід (корисну модель), а також тих його складових частин, які вже мають правову охорону.

У графі 2 вказують сукупність ознак винаходу який створено в процесі розроблення ОГД або його складових частин.

У графі 3 подають бібліографічні дані прототипу.

У графі 4 вказують сукупність ознак прототипу.

У графі 5 вказують очікуваний технічний результат. При цьому під технічним результатом, якого можна досягти при здійсненні винаходу, розуміють виявлення нових технічних властивостей об'єкта винаходу, що обумовлені введенням до нього нових суттєвих ознак.

У графі 6 наводять відомості про можливість використання винаходу в промисловості або іншій сфері діяльності, тобто промислову придатність.

У графі 7 подаються відомості стосовно об'єкта промислової власності, на який подано заявку або одержано патент. А якщо заявці ще не присвоєно номер, то вказуються вихідні дані матеріалів заявки.

Приклад заповнення форми Г.1.5

Форма Г.1.5 Аналіз новизни, винахідницького рівня та промислової придатності ОГД

ОГД, його складові частини		Прототип		Очікуваний результат	Можливості використання у промисловості або іншій сфері діяльності	Номер поданої заявки, дата подачі заявки
назва	сукупність ознак	бібліографічні дані	Сукупність ознак			
1	2	3	4	5	6	7

Конструкція холодильника для шахтної зони доменних печей	Мідна плита з прямолінійною внутрішньою та криволінійною зовнішньою поверхнями.	Пат. UA, №55443, С21С5/44; С21В7/10; F27D1/12. Вогнетривка стінка і металургійна ємність, яка містить таку вогнетривку стінку / Лаар Я., Тійгуіс Г., заявник; Корус сталь Б.В., з.№. - № 99084810; від. 28.01.98; опубл. 15.04.03	Мідна плита з водяним охолодженням. Має вкладиші, що переміщуються в верх і убік. Футеровка графіт 60-150 Вт/(м*К)	Підвищення стійкості дії конструкції плитових холодильників для шахтної зони доменних печей	Можливе використання у доменних печах	Ще немає
--	---	---	--	---	---------------------------------------	----------

Приклад текстової частини до форми Г.1.5

Аналіз техніко-економічних показників ОГД, як впливає з форми Г.1.4, показав, що одним з основних показників є підвищення стійкості дії *конструкції плитових холодильників для шахтної зони доменних печей*, яка залежить від потужності двигуна. Тому удосконалення ОГД повинне бути пов'язане з потужністю двигуна. Однак збільшення потужності двигуна призведе до збільшення габаритів та маси навантажувача.

Одним із шляхів вирішення задачі, поставленої до розроблюваного ОГД, є удосконалення трансмісії, яка дозволить підвищити стійкість. Поставлена задача може бути вирішена удосконаленням однієї з складових частин ОГД, а саме конструкції систем охолодження доменних печей, форми робочої поверхні, конструкції ребер та матеріалу для виготовлення вузлів холодильника.

Аналіз новизни, винахідницького рівня та промислової придатності цього удосконалення дає змогу оформити заявку на винахід «Конструкція систем охолодження доменних печей» і подати її до Укрпатенту.

У загальних висновках по розділу Г.1 можуть бути висвітлені: перспективні ідеї та рішення, які вносять корінні зміни в об'єкт медичної технології (ОГД); кращі об'єкти-аналоги, відомі у практичному використанні, та їх ТЕП; тенденції, спрямовані на вдосконалення ОГД; основні установи, які займаються розв'язанням даної проблеми.

5.2 ВИЗНАЧЕННЯ СИТУАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності (далі — використання прав) згідно з ДСТУ 3575—97 характеризується сукупністю відомостей про динаміку патентування, взаємне патентування, документи-аналоги; аналізом можливостей застосування в ОГД відомих об'єктів промислової власності та відомостями щодо реалізації прав на об'єкти промислової власності шляхом ліцензійної діяльності фірм, організацій, результати заносяться до таблиць розділу Г.2.

В основу визначення патентно-ліцензійної ситуації покладено статистичну обробку патентної документації, яка стосується об'єкту патентних досліджень та його складових частин (розділ Г.2).

При визначенні патентної ситуації на всіх етапах рекомендується такий порядок:

- визначення динаміки патентування (форма Г.2.1);
- взаємне патентування відносно ОГД, його складових частин (форма Г. 2.2);
- документи-аналоги (форма Г. 2.3);
- аналіз можливості використання в ОГД відомих об'єктів промислової власності (Г. 2.4);
- ліцензійна діяльність фірм (форма Г. 2.5).

5.2.1 Динаміка патентування

Динаміка патентування — це зміна активності винахідницької діяльності в досліджуваній галузі техніки за певний період часу, що відображається в охоронних документах.

При дослідженні динаміки патентування: визначають, на які роки доводиться найбільш інтенсивна винахідницька діяльність по даному виду техніки в кожній із країн досліджень, і який в кількісному вираженні стан патентування в досліджуваній області на момент виконання патентних досліджень. Для визначення динаміки патентування розподілений по країнах масив охоронних документів (патентів і викладених заявок) систематизують по національних і іноземних заявниках і по датах пріоритету. Динаміку патентування визначають по охоронних документах, що належать національним заявникам. При підрахунку цих документів необхідно брати до уваги всі створені в країні винаходи, у тому числі й винаходи, заявки на які подані як у країні заявника, так і за рубежом, але охоронні документи в країні заявника ще не отримані на дату пошуку.

Наприклад, пошук проведений по США й Франції. У Франції знайдений патент із пріоритетом США, але в США патент за заявкою на цей винахід ще не виданий. При підрахунку загального числа національних патентів у США варто врахувати й патент, виданий у Франції заявникам США, оскільки факт посилання на пріоритет заявки на винахід у США є непрямим свідомством того, що в країні (у цьому випадку США) займаються розробкою даного виду техніки.

Результати аналізу заносять у форму Г.2.1 і за даними цієї таблиці для більшої наочності може бути побудований графік.

У графі 1 наводять найменування ОГД або його складових частин, які було обрано як предмет пошуку. При цьому динаміку патентування простежують з кожного предмета пошуку окремо (кількість форм Г. 2.1 відповідає кількості предметів пошуку).

У графі 2 указують країну-заявника. Кількість граф, починаючи з 3 залежить від періоду часу, за який виявлено охоронні документи. У кожній графі починаючи з 3, указують кількість патентів, надрукованих заявок, поданих у даному році, у вигляді як дробі, при цьому у чисельнику указують кількість патентів, за якими одержано охоронні документи національними заявниками, у знаменнику - кількість заявок, виявлених у процесі пошуку.

У графі "Всього" наводять загальну кількість виявлених найдених документів (патентів та заявок).

Приклад заповнення форми Г.2.1 щодо «Динаміки патентування»

Г. 2 Визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності

Форма Г. 2.1 Динаміка патентування

ОГД, його складові частини	Держава заявника	Документи на об'єкти промислової власності за роками подання (за винятком документів-аналогів)					Всього
		2002	2003	2004	2005	2006	
Конструкція холодильника для шахтної зони доменних печей.	Україна	-	-	2/0	-	-	2
	Російська Федерація	-	2/0	3/0	2/0	-	7
Конструкція систем охолодження доменних печей.	США	-	-	4/0	1/0	2/0	7
	Німеччина	2/3	14/6	3/4	1/10	3/0	36
Конструкція вузлів холодильника: діаметр трубок, крок між трубками, відстань від вісі трубки до робочої поверхні, форма поперечного перетину трубки, форма робочої поверхні, конструкція ребер.	Велика Британія	-	1/0	1/0	-	-	2
	Франція	-	1/0	-	-	-	1
Конструкція вузлів холодильника: діаметр трубок, крок між трубками, відстань від вісі трубки до робочої поверхні, форма поперечного перетину трубки, форма робочої поверхні, конструкція ребер.	Австрія	-	-	1/0	2/0	-	3
	Італія	1/0	-	-	-	-	1
Конструкція вузлів холодильника: діаметр трубок, крок між трубками, відстань від вісі трубки до робочої поверхні, форма поперечного перетину трубки, форма робочої поверхні, конструкція ребер.	Канада	-	-	1/0	-	-	1
	Японія	1/0	2/2	2/0	-	-	7
Конструкція вузлів холодильника: діаметр трубок, крок між трубками, відстань від вісі трубки до робочої поверхні, форма поперечного перетину трубки, форма робочої поверхні, конструкція ребер.	Фінляндія	2/0	1/1	3/0	2/0	2/0	11
	Люксембург	-	-	4/0	2/1	2/0	9
Конструкція вузлів холодильника: діаметр трубок, крок між трубками, відстань від вісі трубки до робочої поверхні, форма поперечного перетину трубки, форма робочої поверхні, конструкція ребер.	Нідерланди	3/0	1/0	1/0	-	-	5
	Всього(патентів та заявок)	12	29	12	21	9	111

Примітка. Чисельник - кількість винаходів, на які видано охоронні документи; Знаменник - кількість поданих заявок на винаходи (викладені заявки та заявки, відомості про які знайдені за документами-аналогами).

5.2.2 Визначення структури взаємного патентування

Правова охорона винаходів за рубежом вимагає більших грошових витрат і загалом здійснюється з метою захисту експорту, укладання ліцензійних угод або стримування конкурентів для збереження своїх позицій на ринку. Тому правова охорона досліджуваного об'єкта на території тої або іншої країни, як правило, свідчить про можливий попит на нього. Аналіз географічної структури патентування допомагає визначити, які країни є ведучими в розробці й виробництві досліджуваного об'єкта (країни-заявники) і які найбільш сміливі ринки збуту (країни видачі охоронних документів іноземним заявникам). Для визначення структури взаємного патентування весь масив відібраних охоронних документів систематизують по національних і іноземних заявниках.

Аналіз науково-технічної діяльності закордонних фірм становить один з найважливіших напрямків патентних досліджень і укладається у вивченні розробок, що ведуться закордонними фірмами й спрямовані на вдосконалювання продукції, що випускається на ринок. Об'єктом аналізу, як правило, є діяльність провідних фірм, спрямована на технічне вдосконалювання тих зразків продукції, що випускається, які на даний момент характеризують рівень кращих світових досягнень.

Для визначення структури взаємного патентування весь масив охоронних документів систематизують за країнами патентування, а усередині країн - за національними та іноземними заявниками (включаються у статистику патенти-аналоги).

Одержані дані заносять до форми Г. 2. 2. таким чином:

- у графі 1 наводять найменування держави-заявника;
- у графах 2-6 (залежно від кількості країн патентування) - кількість охоронних документів, одержаних у державі патентування і державі-заявника, вказують за державами-заявниками;
- у графі 7 - загальну кількість охоронних документів, одержаних національними заявниками;
- у графі 8 - загальну кількість охоронних документів, одержаних у державах патентування;
- у графі 9 - загальну кількість охоронних документів, які належать державі-заявнику. Після заповнення граф 1 - 9 указують у графі 1 загальну кількість охоронних документів, виданих у даній країні іноземним заявникам (підсумовувати кількісні значення по вертикалі).

Особливі труднощі викликає аналіз охоронних документів, одержаних за процедурою ЄПВ, РСТ. При аналізі охоронних документів, виданих за нею, можуть скластися ситуації, які передбачають різний підхід до заповнення форми Г. 2.2. При її заповненні документ, виданий за процедурою ЄПВ та РСТ, ураховується як виданий у країні пріоритету і, якщо виявлено патенти-аналоги в інших країнах, ураховують як документи, видані у цих країнах, але такі, що належать країні пріоритету. Крім того, необхідно введення до форми Г. 2.2 графи із зазначенням країни ЄПВ та РСТ. У такі графи форми Г. 2.2 заносять відомості про охоронні документи, одержані згідно з процедурою ЄПВ та РСТ. У графі 7 - кількість документів на об'єкти промислової власності поділено на три частини: національні - документи, одержані у країні-заявника; одержані в інших країнах - документи, заявки на які подано в інші країни і одержано патенти (включаючи патенти-аналоги); всього - загальна кількість охоронних документів, які належать заявникам даної країни. У графі "Всього документів, виданих іноземним заявникам" указують охоронні документи, видані у країні патентування, які належать іноземним заявникам (підсумовування кількісних значень по вертикалі). Аналіз структури взаємного патентування дозволяє визначити країни, ринки яких є перспективними для комерційної реалізації розроблюваної продукції і технології. Такі висновки ґрунтуються на тому факті, що правова охорона ОГД за межами країни

дислокації потребує більших додаткових витрат, які можуть бути пов'язані з конкурентною боротьбою або з передбачуваними поставками продукції у цей регіон.

Приклад заповнення форми Г.2.2 щодо «Взаємного патентування»

Форма Г. 2.2 Взаємне патентування щодо ОГД, його складових частин

Держава заявника	Держава патентування					Кількість документів на об'єкти промислової власності		
	Україна	Російська Федерація	США	Європа	Євразія	Національ-них	одержаних в інших державах	всього
Україна	2	-	-	-	-	2	-	2
Російська Федерація	-	7	-	-	-	7	-	7
США	-	2	3	-	-	3	2	5
Німеччина	5	9	8	15	-	15	22	37
Велика Британія	-	-	-	2	-	2	-	2
Франція	-	-	-	1	-	1	-	1
Австрія	-	1	2	-	-	-	3	3
Нідерланди	2	-	1	2	-	2	3	5
Канада	-	-	1	-	-	-	1	1
Японія	-	-	3	4	-	-	7	7
Італія	-	-	1	-	-	-	1	1
Люксембург	-	-	1	8	-	8	1	9
Фінляндія	-	-	5	2	4	2	9	11
Всього документів виданих іноземним заявникам	7	12	22	4	4			

6

5.2.3 Патенти-аналоги

Під патентами-аналогами розуміють патенти, видані в різних країнах на той самий винахід, тобто - охоронні документи, одержані за однією пріоритетною заявкою (одне технічне рішення) у різних країнах.

Розподіл охоронних документів по фірмах з одночасною вказівкою патентів-аналогів дає можливість визначити наявність комерційних інтересів на території країн, де виявлені патенти-аналоги.

При виявленні документів-аналогів, варто звертати увагу на бібліографічну частину опису винаходів, де приводяться відомості, позначені кодами INID згідно стандарту ВОІВ (st.9):

- (31), (32), (33) номери пріоритетної заявки, дати конвенційного пріоритету та держави пріоритету, а також
- (71) — ім'я, найменування заявника;
- (72) — ім'я винахідника;
- (73) — ім'я, найменування патентовласника;
- (74) — ім'я, найменування представника;

- (75) — ім'я винахідника що є також заявником,
- (76)— ім'я винахідника, що є також заявником та патентовласником.

Виявлення патентів-аналогів і фірм, які володіють ними, дозволяє виявити найбільш значущі технічні рішення і фірми-власники цих документів, а крім того, країни передбачуваної комерційної реалізації продукції.

Дані про патенти-аналоги наводять у формі Г.2.3.

Заповнення форми Г.2.3 виробника проводять таким чином:

у графі 1 наводять ім'я власника охоронного документа (фізична або юридична особа) на мові оригіналу);

у графі 2 - номер пріоритетної заявки (номер первинної заявки у країні дислокації патентовласника);

у графі 3 - дату пріоритету, дату подання пріоритетної заявки;

у графі 4 - назву об'єкта промислової власності, подану в даному документі. Якщо у країні пріоритету охоронний документ не виявлений на дату проведення патентного пошуку, то наводять назву, зафіксовану у патенті-аналогі.

У графі 5 указують країни видачі патентів-аналогів, номери охоронних документів і дати публікації у цих країнах.

Приклад заповнення форми Г.2.3 щодо «Документів-аналогів»

Форма Г.2.3 Документи-аналоги

Заявник, власник охоронного документа	Номер пріоритетної заявки	Дата пріоритету	Назва об'єкта промислової власності	Держава видачі, номер та дата публікації документа
Kuhlplatte. Boert Frank (DE), Dratner Christof (DE); KM Europa Metal Aktiengesellschaft (DE)	DE 10316367	10.04.2003	Kuhlplatte	Пат. № EP 1466989 A2 13.10.2004.

*Примітка. *UA - Україна; RU - Росія; US - США; GB - Великобританія; FR - Франція.*

Приклад висновку.

ВИСНОВКИ

з визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності

Патентний пошук дає змогу визначитися із сучасним станом розвитку конструкцій плитових холодильників для шахтної зони доменних печей та накопичити інформаційний матеріал щодо використання прав на об'єкти промислової власності для визначення ситуації з використання прав на наступних етапах НДР «Вдосконалення конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей».

В ході пошуку виявлено, що:

- провідними державами світу з зазначеного технічного напрямку є Німеччина, Фінляндія, Люксембург, Російська Федерація та Японія;

- Німеччина, Фінляндія та Японія – країни, які найбільш активно патентують свої технічні рішення в за кордоном;
- США, Російська Федерація та країни Європи – це перспективний ринок збуту вдосконалених холодильників для шахт доменних печей;
- вдосконалення конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей є актуальною задачею провідних наукових і виробничих установ світу;
- пошук достатній для об'єктивного аналізу сучасного стану та тенденції розвитку конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей та обґрунтованої постановки задач для розроблення та впровадження вдосконаленої конструкції плитового холодильника шахти.

5.2.4 Аналіз можливості застосування в ОГД відомих об'єктів промислової власності

У процесі аналізу науково-технічної діяльності провідних фірм та організацій здійснюється відбір відомих прогресивних рішень, які можуть бути застосовані при розробленні ОГД або його складових частин.

Можливості використання в ОГД одного або декілька об'єктів промислової власності, що охороняються патентами та належать іншим особам дозволяє одержати новий технічний результат розроблюваного ОГД.

При заповненні форми Г.2.4 у графі 1 зазначають найменування ОГД і/або його складових частин, у графі 2 - бібліографічні дані стосовно винаходу, який може бути застосований в ОГД (держава видачі, вид та номер охоронного документа, дата подання заявки, дата публікації дані про пріоритет), у графі 3 - суть винаходу, який доцільно використовувати (шлях реалізації удосконалення продукції), у графі 4 - очікуваний технічний результат від використання вибраного винаходу.

Приклад заповнення форми Г.1.2 щодо «Аналізу можливості застосування в ОГД відомих об'єктів промислової власності»

Форма Г.2.4 Аналіз можливості застосування в ОГД відомих об'єктів промислової власності

ОГД, його складові частини	Документи на об'єкти промислової власності (бібліографічні дані)	Суть об'єкта промислової власності	Очікуваний результат від застосування
1	2	3	4
Охолоджувальна плита	Пат. №70999 Україна, МПК С21В7/10. Охолоджувальна плита для охолоджуваних шахтних печей / Хайнріх П., Хілле Х., заявник; СМС Демаг Акцієнгезелльшафт, - № 2001117663; заявл. 06.04.00; опубл. 15.11.04.	Плита зроблена з міді має ребра.	

Обов'язково надати текстове пояснення до форми Г2.4.

Приклад текстового пояснення до форми Г2.4

На стадії життєвого циклу «Розробка ОГД» буде розроблено конструкцію холодильників для шахт доменних печей (ДП), . Під час проведення пошуку було виявлено патент України № №70999 Україна, МПК С21В7/10. Охолоджувальна плита для охолоджуваних шахтних печей. Аналіз цього рішення показав, що його задачею є зручне використання охолоджувальної плити. Таке рішення дозволить оптимально розробити конструкцію холодильників для шахт доменних печей

5.2..5 Аналіз ліцензійної діяльності фірм щодо ОГД

Завершує дослідження загальної картини стосовно визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності в досліджуваній галузі аналіз ліцензійної діяльності фірм та організацій.

ОГД або його складові частини можуть стати об'єктом ліцензії на різних стадіях його життєвого циклу. При цьому враховуються не тільки новизна та очікуваний результат від його використання, а й ступінь його розроблення.

За результатами проведених досліджень приймається обґрунтоване рішення щодо доцільності купівлі або продажу об'єкта ліцензії.

Форму Г. 2.5 заповнюють за результатами аналізу ліцензійної діяльності фірм у відношенні об'єкта розробки.

У графі 5 форми Г. 2.5 указують основні умови укладання договору, обсяг прав (виключне, невиключне). Решта граф пояснень не потребує.

У графі 5 поряд з основними відомостями стосовно умов договору, доцільно вказати вид ліцензії — «виключна» або «невиключна», «ноу-хау».

Якщо на цьому етапі ніякої ліцензійної діяльності не виявлено, через усі графи форми Г. 2.5 роблять запис: “Ліцензійної діяльності щодо ОГД, його складових частин не виявлено”.

У висновки з розділу Г.2 необхідно зазначити:

- провідні країни і фірми, у тому числі провідні організації, які працюють у досліджуваній галузі;
- країни, перспективні для комерційної реалізації об'єкту дослідження (тобто такі, що мають потребу у подібних об'єктах, але самі розробляють, патентують та виробляють мало);
- країни із сприятливою патентною ситуацією для розробки та реалізації об'єкта дослідження : наявність власних ресурсів і відсутність патентів, виданих зарубіжними заявниками;
- відомості про патентно-ліцензійну діяльність фірм.

У висновках з цього розділу можуть бути відображені інші відомості, залежно від країни розробки, цілей патентних досліджень на цій стадії (оцінка патентування, експорту, продажу ліцензії, кон'юнктури ринку, конкурентоспроможності об'єкта).

5.3 ВИЯВЛЕННЯ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ВЛАСНИКІВ ЧИННИХ ОХОРОННИХ ДОКУМЕНТІВ ТА ЗАЯВНИКІВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Порушення прав власника чинного охоронного документа це — будь-яке посягання на права власника чинного охоронного документа, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством держави.

Відповідно до Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (2006) уведено поняття «патентна чистота», що по суті є «Виявлення порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності»

Патентна чистота - властивість технологій та/або їх складових бути вільно використаними в певній державі без загрози порушення чинних на її території охоронних документів (патентів) на об'єкти права інтелектуальної власності, які належать третім особам, визначена згідно з чинними охоронними документами (патентами) на ці об'єкти та нормативно-правовими актами держави (держав), де планується використання зазначених технологій та їх складових, а також відповідно до конкретного періоду часу, обумовленого строком дії охоронних документів (патентів) на складові технологій на території такої держави (держав).

Тобто це юридичне закріплена власність об'єкта винаходу - техніки, обладнання, технологічного процесу з правом вільного використання у даній країні без порушення діючих у країні патентів.

ОГД визнається таким, що не порушує прав, якщо в ньому не використані рішення, що охороняються в державі, відносно якої проводиться перевірка;

Патентна чистота є поняттям відносним, тому що має локальний характер. Абсолютної патентної чистоти не існує. Це пояснюється як територіальною дією охоронного документа, так і особливостями патентного законодавства країн перевірки патентної чистоти об'єкта техніки.

Крім того, патентна чистота має тимчасовий характер, тому що зв'язано з терміном дії патенту. Об'єкт, що володіє патентною чистотою відносно ряду країн, де він підпадає під діючі там патенти, може разом з тим мати патентну чистоту у відношенні всіх інших країн, де таких патентів немає. Той же об'єкт, із часом, буде мати патентну чистоту й відносно тих країн, де втраять чинність (у зв'язку із закінченням терміну дії або з інших причин) патенти, під дію яких він підпадав раніше.

Експертиза на патентну чистоту має своїм призначенням установити можливість реалізації (використання) даного об'єкта в певній країні або групі країн і визначити міри, що забезпечують цю реалізацію без порушення патентів третіх осіб. Вона укладається у відшуканні всіх діючих у даній країні (країнах) патентів виключного права, що мають відношення до об'єкта, їхньому аналізу, а також у вивченні обставин, які могли б сприяти безперешкодній реалізації даного об'єкта у відповідній країні (країнах).

Як правило, експертиза на патентну чистоту проводиться, для новостворюваних об'єктів з метою забезпечення їхньої патентної чистоти й повинна бути складовою частиною загальних патентних досліджень, виконуваних як перед початком, так і в ході розробки. Це ставиться до науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, розробці нових об'єктів. Як самостійна робота експертиза на патентну чистоту проводиться для тих раніше розроблених пристроїв, способів і речовин, які стають об'єктами експорту або ліцензій, виставочними експонатами й т.п.

При проведенні експертизи на патентну чистоту необхідно забезпечити сполучення трьох її сторін - правової (юридичної), технічної (інженерної) і економічної для того, щоб правильно врахувати значення кожної з них у даному конкретному випадку.

Правова сторона експертизи укладається в точному й всебічному обліку всіх юридичних питань, що мають відношення до даного випадку і їхньої оцінки в конкретно

сформованій ситуації (а тім числі при визначенні обсягу прав з патенту, можливості його порушення, опротестування й т.д.).

Технічна сторона укладається в правильній оцінці технічної сутності винаходу (корисної моделі) по патенті в зіставленні з перевіряється об'єктом, що, у визначенні істотності тих або інших ознак і їхнього значення для запатентованого винаходу або для об'єкта, що перевіряється, в оцінці ролі складових частин і інших елементів для об'єкта в цілому, а визначенні шляхів можливого обходу патенту й т.д.

Економічна сторона укладається в оцінці обсягу можливих претензій патентовласника при порушенні його патенту й підмета відшкодуванню збитку.

Експертиза на патентну чистоту істотно відрізняється від експертизи на новизну (патентоспроможність) як по цілям, так і за методикою її проведення.

Основною метою експертизи на патентну чистоту є виявлення використовуваних в об'єкті технічних рішень, що підпадають під дію патентів третіх осіб у країні перевірки, проведення порівняльного аналізу зазначених технічних рішень і підготовки рекомендацій з усунення виявлених порушень патентної чистоти.

При проведенні експертизи на патентну чистоту розглядаються наступні питання:

- Перевіряється об'єкт у цілому, причому оцінці піддаються всі (або більшість) реалізованих технічних рішень;
- Експертиза ведеться по кожній країні окремо;
- Приймаються в увагу патентні закони, правила й судова практика всіх країн, у відношенні яких ведеться експертиза;
- В увагу приймаються тільки діючі в даній країні патенти. Експертиза не закінчується доти, поки не переглянуті все без винятку діючі патенти в даній країні (суцільний або вичерпний пошук).

Глибина пошуку патентів у часі визначається строком їхньої дії в даній країні й, як правило, проводиться в межах цього строку. При вивченні патенту основна увага приділяється виявленню обсягу прав з патенту. Помилки й неточності можуть привести до значного матеріального збитку, що робить експертизу досить відповідальною.

Експертиза на патентну чистоту істотно відрізняється від експертизи на новизну (патентоспроможність) як по цілям, так і за методикою її проведення. Основні розходження наведено у таблиці.

Експертиза на патентну чистоту	Експертиза на новизну (Україна)
Перевіряється об'єкт у цілому, причому оцінці піддаються всі (або більшість) реалізованих у ньому технічних рішень.	Перевіряється тільки дане технічне рішення (передбачуваний винахід).
Експертиза ведеться по кожній країні окремо.	Експертиза ведеться безвідносно до яких-небудь країн (наскільки можливо по всіх країнах).
Приймаються до уваги патентні закони, правила й судова практика всіх країн, у відношенні яких ведеться експертиза.	До уваги приймається тільки патентне законодавство України.
Ціль експертизи — виявити використані в об'єкті ознаки запатентованого винаходу, незважаючи на наявні відмінності в інших ознаках.	Ціль експертизи — виявити відмінності технічного рішення, що перевіряється, від прототипу, незважаючи на наявні загальні ознаки.
В увагу приймаються тільки діючі в даній країні патенти виключного права	До уваги приймаються будь-які доступні джерела, що ганьблять за законом новизну винаходу.

Експертиза не закінчується доти, поки не переглянуті усі без винятку діючі патенти виключного права в даній країні.	Експертиза може бути закінчена, як тільки знайдено хоча б одне джерело, що ганьбить новизну заявленого винаходу.
Глибина пошуку патентів у часі визначається строком їхньої дії в довжиною країні й не повинна перевищувати цього строку.	Глибина пошуку за часом не зв'язана з терміном дії патентів і, як правило, перевищує його.
При вивченні патенту основна увага приділяється виявленню обсягу прав з патенту.	Виявлення обсягу прав не проводиться (більшість джерел, крім патентів, взагалі виключних прав не встановлює).
Помилки й неточності можуть привести до значного матеріального збитку, що робить експертизу досить відповідальною.	Помилки й неточності легко переборні на наступних стадіях експертизи (заперечення заявника, протести третіх осіб і т.д.).

Таким чином, експертиза на патентну чистоту значно складніше й вимагає більше високої кваліфікації в порівнянні з усіма іншими видами патентної експертизи. Це визначає підвищені вимоги, до осіб, що проводять експертизу на патентну чистоту.

Під час виявлення порушення прав відібрана патентна документація може бути систематизована за такими даними:

- державами видачі охоронних документів, охоронні документи за датою подання заявки;
- технічними рішеннями;
- фірмами;
- строком дії охоронних документів, що залишився та ін.

Залежно від життєвого циклу ОГД визначаються об'єкти промислової власності, стосовно яких необхідно провести перевірку щодо порушення прав. Розроблений ОГД (його складові частини) може вміщувати об'єкти промислової власності такі, як винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Порушення прав виявляється за результатами порівняльного аналізу даного ОГД та його складових частин з виявленими об'єктами промислової власності.

Виявлення порушення прав включає такі етапи:

- визначення держав, стосовно яких здійснюється перевірка;
- вивчення особливостей патентного законодавства цих держав;
- визначення складових частин ОГД, які підлягають перевірці, та відбір комплектувальних (купованих) виробів, стосовно яких слід направити виробнику запит на надання патентного формуляра;
- визначення класифікаційних індексів ОГД та його складових частин за МПК (НІЖ);
- відбір технічної документації на ОГД та його складові частини, стосовно яких здійснюється перевірка;
- пошук та відбір охоронних документів на об'єкти промислової власності;
- систематизація та попередній аналіз відібраних охоронних документів, що стосуються ОГД та його складових частин;
- порівняльний аналіз відібраних охоронних документів з технічною документацією на ОГД або його складові частини;
- пошук документів-аналогів та їх аналіз;
- підготовка висновків та рекомендацій.

У формі Г.3.1 подаються відомості про документи або інші джерела інформації (патентний формуляр, звіт про патентні дослідження), що стосуються ОГД.

У графі 1 форми Г.3.1 вказують ОГД, його складові частини (в тому числі комплектувальні вироби), які необхідно перевірити щодо порушення прав. Спочатку вказують ОГД в цілому та ті складові частини, що підлягають перевірці, а потім — ті, що давно відомі і перевірці не підлягають, а також комплектувальні вироби, на які затребувані від їх виробників відомості щодо порушення прав.

У графі 2 — позначення (креслень, ДСТУ, ТУ, тощо) ОГД (його складових частин).

У графі 3 — перелік держав, стосовно яких проводять перевірку.

У графі 4 — бібліографічні дані виявлених документів та інших джерел інформації.

У графі 5 вказують «підлягає»/«не підлягає» перевірці.

У графу 6 заносять відомості про чинні охоронні документи (в тому числі документи-аналоги), які стосуються ОГД і потребують порівняльного аналізу

Відібрані після попереднього аналізу документи підлягають порівняльному аналізу, результати якого наводять у формі Г.3.2.

Приклад заповнення форми Г3.1

Форма Г.3.1 Документи або інші джерела інформації (патентний формуляр, звіт про патентні дослідження), що стосуються ОГД

ОГД, його складові частини (в тому числі комплектувальні вироби)	Позначення (креслень, ДСТУ, ТУ, тощо)	Держава, стосовно якої проводиться перевірка щодо порушення прав	Виявлені документи та інші джерела інформації щодо ОГД, його складових частин (бібліографічні дані)	Підлягає / не підлягає перевірці щодо порушення прав	Чинні охоронні документи (в тому числі документи-аналоги)
Охолоджувальна плита	Технологічний регламент затв. 11.11.2005	Україна Німеччина Франція	- Пат. DEN№70999, C21B7/10. Охолоджувальна плита для охолоджуваних шахтних печей / Хайнріх П., Хілле Х., заявник; СМС Демаг Акцієнгезельшафт, заявл. 06.04.00; опубл. 15.11.04.	підлягає	- Пат. DEN№70999, C21B7/10. Охолоджувальна плита для охолоджуваних шахтних печей / Хайнріх П., Хілле Х., заявник; СМС Демаг Акцієнгезельшафт, заявл. 06.04.00; опубл. 15.11.04.

Заповнення форми Г3.2

У графі 1 вказують найменування ОГД та його складових частин, що підлягають порівняльному аналізу, та позначення креслень, ТУ, ДСТУ тощо.

У графі 2 вказують державу видачі охоронного документа (код), вид та номер документа, який аналізується.

У графі 3 наводять ознаки об'єкта промислової власності. Спочатку вказують всі ознаки незалежного пункту формули, а потім — залежного (за необхідності). Якщо в ОГД використані всі ознаки незалежного пункту формули, необхідно проаналізувати послідовно один за одним всі залежні пункти для того, щоб виявити всі без винятку пункти патентної формули, під які підпадає ОГД. Це потрібно для підготовки

обґрунтованих рекомендацій стосовно патенту, права власника якого порушені. При цьому необхідно впевнитись, що залежні пункти формули дійсно залежать від незалежного.

У графі 4 наводять ознаки ОГД, що досліджується, причому вони повинні бути розміщені проти відповідних ознак об'єкта промислової власності, наведених у графі 3.

У графі 5 подаються висновки щодо кожної ознаки формули: «використана»/ «не використана» в ОГД, його складових частинах.

У графі 6 наводять висновки щодо кожного пункту формули: «підпадає», якщо використані всі без винятку ознаки пункту формули «не підпадає», якщо навіть одна ознака не використана, з урахуванням визначення ідентичності, суттєвості, еквівалентності ознак пункту формули.

У графі 7 подають висновки в цілому за документом — «порушені права», коли в ОГД, що досліджується, використані всі ознаки незалежного пункту формули, «не порушені права», якщо хоча б одна ознака незалежного пункту формули не використана.

Форма Г.3.2 повинна супроводжуватись висновками за результатами порівняльного аналізу.

Висновки щодо порушення прав наводяться у формі Г.3.3.

Заповнення форми Г3.3

У графі 1 подається перелік держав, визначених в регламенті пошуку, стосовно яких проводилась перевірка щодо порушення прав (дані цієї графи мають збігатися із даними графи 3 форми Г. 3.1).

У графі 2 вказують висновок щодо порушення прав «так»/«ні» та вказують останні за хронологією джерела інформації (наприклад, по Україні - переглянуто офіційний бюлетень "Промислова власність", № 6 від 25.03.2009).

У графі 3 — вид охоронного документа, номер, власник та початок строку дії (якщо є охоронний документ, який позбавляє об'єкт патентної чистоти). Наприклад, пат. України на винахід № 99653 чинний з 05.04.2007 р. Якщо не виявлено охоронні документи, права власників яких порушує ОГД — ця графа не заповнюється.

У графу 4 заносять відомості стосовно документів-аналогів, якщо вони виявлені, тобто: держава, вид та номер охоронного документа, початок строку дії.

У графі 5 наводяться рекомендації, стосовно заходів, які необхідно вжити суб'єкту господарської діяльності для забезпечення реалізації ОГД без перешкоди. Наприклад, якщо експертиза проводилася з метою експорту об'єкта, експонування на виставці, то слід зазначати: "*експорт до Росії можливий, об'єкт має патентну чистоту відносно Росії*" або "*при вирішенні питання про експорт до Росії враховувати наявність чинного патенту Росії №... (чинний до...)*".

Приклад заповнення форми Г.3.3**Форма Г.3.3 Висновки щодо порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності**

Держава перевірки	Порушені («так»)/не порушені («ні») права із зазначенням останнього за хронологією джерела інформації	Чинні охоронні документи, права власників яких порушені		Примітка
		вид, номер, власник, початок строку дії	документи-аналоги	
Україна	«Ні», офіційний бюлетень «Промислова власність», 2007р., №1.			Реалізація на території України та Франції можлива, а на території Німеччини можлива за умов: внесення змін у пристрій або придбання ліцензії у власника патенту
Німеччина	«Так», патентний бюлетень, «The Patent and Designs Journal», №46, 1996, 14.11.96	Пат. № 1855873 Union Carbide Corp.; 27.12.91.	Пат. США №4944713; Union Carbide Corp.; 27.12.91	
Франція	«Ні», офіційний бюлетень «Bulletin Officiel de la Propriete Industrielle»			

Треба пам'ятати, що заповнюють форми Г3.1- 3.3 тільки на етапі Розроблення ОГД.

На інших етапах форми Г. 3.1, Г. 3.2, Г. 3.3 додають до звіту про патентні дослідження . Через усі графи цих форм робиться запис: “На етапі формування плану досліджень і розробок дослідження не проводилися”.

При проведенні патентних досліджень на патентну чистоту за країнами, наприклад, в Україні, де існує інститут непрямого захисту продукту, необхідно робити перевірку способу одержання даного продукту.

Основним видом пошуку при перевірці на патентну чистоту є тематичний пошук, іноді його доповнюють фірмовим пошуком, коли відомо, що за даним об'єктом фірма виявляється провідною у світі. Для збереження часу доцільно застосовувати нумераційний пошук. При пошуку використовують лише патентну документацію:

У висновках по розділу Г. 3 необхідно висвітлити ситуацію відносно використання прав на об'єкти промислової власності за результатами аналізу сукупності відомостей про

патентно-правовий захист технічних рішень, які належать до об'єкта господарської діяльності. Вказати власників технічних рішень, умови реалізації прав власності, перелічити ліцензійні угоди на винаходи та ноу-хау.

6 Узагальнення результатів та складання загальних висновків звіту про патентні дослідження

Загальні висновки починають з фрази "*У процесі проведеного аналізу патентної і науково-технічної інформації на предмет встановлення патентоспроможності ОГД, тобто на новизну, винахідницький рівень і промислову придатність було встановлено: ...*".

У висновках варто дати аналіз сформованої патентної ситуації у відношенні розглянутого ОГД в нас у країні й за кордоном. Необхідно назвати провідні країни, фірми що ведуть розробки в даній області техніки; патентоспроможність та техніко-економічні показники ОГД, простежити динаміку патентування по роках і пояснити причини патентування в інших країнах; виявити тенденції розвитку даного виду техніки й застосовність найбільш істотних технічних рішень при розгляді поставлених завдань

7 ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПАТЕНТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Згідно з ДСТУ 3575-97 (пункт 7.1) звіт про патентні дослідження складається з таких структурних елементів:

- титульний лист;
- загальні відомості про об'єкт дослідження ;
- список виконавців;
- зміст;
- основна частина;
- додатки.

Титульний лист звіту про патентні дослідження має свою форму, яку наведено в додатку І.

Загальні відомості про об'єкт дослідження розміщують безпосередньо за титульним листом, починаючи з нової сторінки. Вони вміщують:

- найменування суб'єкта господарської діяльності — виконавця роботи;
- дату початку та дату закінчення розроблення ОГД (рік, місяць);
- призначення, галузь використання, стислий опис ОГД;
- можуть бути доповнені іншою необхідною інформацією, наприклад, найменування та галузь, до якої належить організація-замовник, найменування підприємства-виробник.

Приклад.

Загальні відомості про об'єкт дослідження

НДР «Вдосконалення конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей».

Найменування суб'єкта господарської діяльності: Національний Технічний Університет «Харківський Політехнічний Університет» (НТУ «ХП»).

Початок роботи: вересень 2009 р.

Закінченні етапу №1: «Визначення та аналіз сучасних тенденцій конструкцій холодильників для шахтної зони доменних печей»:

грудень 2009 р.

Закінчення роботи:

грудень 2009 р.

Вертикальний плитовий холодильник шахти є складовою частиною системи охолодження доменної печі. Функціональне призначення холодильника – захист кожуху печі від дії високих температур, абразивного зносу та хімічної дії пічних газів. Холодильник представляє собою плиту в якій розміщені охолоджувальні канали, по яким циркулює охолоджувальна рідина (вода або пароводяна суміш). Він може вироблятися з різних матеріалів (бетон, сталь, чавун, мідь та ін.). Стійкість холодильників традиційної конструкції складає близько 5–7 років.

Список виконавців вміщують безпосередньо за Загальними відомостями про об'єкт дослідження на новій сторінці.

Зміст (перелік документів) розташовують безпосередньо після списку виконавців, починаючи з нової сторінки. Зміст складають, якщо звіт містить не менш ніж два розділи або один розділ і додаток за загальної кількості сторінок не менше десяти.

Основна частина звіту про патентні дослідження – це суть звіту. Згідно з ДСТУ 3575—97 основна частина звіту містить такі розділи:

- визначення патентоспроможності ОГД;

- визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності;
- виявлення порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності.

Зміст та обсяг основної частини обумовлюються завданням на проведення патентних досліджень. **Основна частина** включає заповненні форми трьох розділів Г. 1, Г. 2, Г. 3 (ДСТУ 3575-97) кожен з висновками, та узагальнені висновки.

Крім основної частини, звіт про патентні дослідження вміщує додатки, а саме:

- завдання на проведення патентних досліджень;
- регламент пошуку;
- довідку про пошук.

Список літератури

1. Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення: ДСТУ 3575-97/Розробники: Г.П. Крайчинська, Г.П. Добриніна, В.П. Герчанівська та ін. - К.: Держстандарт України, 1997. - 14 с.
2. Патентні дослідження: Метод. рекомендації /За ред. В.Л. Петрова. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 1999. - 264 с.
3. Орлова Н.С. "Как развивается Российский рынок интеллектуальной собственности? ", Патенты и лицензии, № 12, 2000 г., стр. 44.
4. Методические рекомендации по проведению патентных исследований, Скорняков Э.П. и др., М., ИНИЦ Роспатента, 2000, с.1-20.
5. Котлер Ф. Основы маркетинга", М.:Прогресс, 1990, с.340.
6. В.И. Мухопад, "Лицензионная торговля: маркетинг, ценообразование, управление", Роспатент, М., 2000, стр. 100
7. Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Основні терміни та визначення: ДСТУ 3278-95 /Розробники: В.С. Тимошенко, Г.Г. Бакунова. - К.: Держстандарт України, 1996. - 40 с.

Теми для курсових робіт.

1. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Покриття для доріг».
2. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Морські вантажні судна для перевезення лісу».
3. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Шкільні лави або парти».
4. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Корми для тварин з відходів молочної промисловості».
5. «Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Контейнери для відходів».
6. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Суда на повітряній подушці».
7. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Пристрій для підйому затонулих судів».
8. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Одяг для захисту від жару або хімічних отруйних речовин».
9. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Інструменти для лікування зубів у тварин».
10. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Портативні пристрої для друкування й видачі квитків».
11. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Добрива на основі фосфатів або подвійних фосфатів магнію».
12. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Складна парасолька з пристосуванням для автоматичного відкривання».
13. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Зубні щітки з механічним приводом».
14. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Пристрої для перекручування сосисок».
15. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Дорожні сумки».
16. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Спосіб виробництва морозива».
17. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Пристрій для проколювання вух».
18. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Ковзани для льоду».
19. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Замінники кави».
20. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Змішувальні або місильні машини для приготування тіста».
21. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Підкови з еластичних матеріалів».
22. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Стаціонарні засоби для ловлення або знищування комах».
23. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Дезінфікувальні засоби; антимікробні сполуки або їх суміші».
24. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тема «Регулятори росту рослин».

25. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою “Виготовлення сиру”.
26. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою “Смоктальні пристрої для годування молодняку”
27. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою “Інкубатори для свійської птиці”
28. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою “Композиції для вироблення скла ”
29. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою “Замки із сигналізацією”.
30. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою “Банківські захисні пристрої”.
31. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Пакування крихких виробів або виробів, чутливих до ударів, за винятком пляшок».
32. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Літальні апарати з можливістю трансформування».
33. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Закупорювання пляшок, банок ковпачками»
34. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Велосипеди, в яких кількість головних коліс перевищує два».
35. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Велосипеди з можливістю складання або розбирання».
36. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Кошки, сидельні сумки або інші подібні вмістища, спеціально пристосовані для закріплення на велосипедах».
37. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Окремі опори або тримачі для паркування або зберігання велосипедів»
38. Проведення патентно-інформаційних досліджень тенденцій розвитку видів (напрямів) техніки за тематикою «Рятування суден, що одержали пошкодження або сіли на міліну».

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Аналог (об'єкт-аналог) це засіб того самого призначення, який відомий з джерел, що стали загальнодоступними до дати подання заявки до Установи, або, якщо заявлено пріоритет, до дати пріоритету, і характеризується сукупністю ознак, подібних до сукупності суттєвих ознак винаходу (корисної моделі);

Аналог (патент-аналог) - охоронний документ, одержаний у різних країнах на одне й те саме технічне рішення (винахід) одним й тим самим заявником.

Вид роботи (на стадії життєвого циклу продукції) - частина стадії життєвого циклу продукції, що є самостійним об'єктом планування і фінансування, у процесі якої проводять роботи стосовно даної стадії.

Виконавець НДР (ДКР) - фізична або юридична особа, що виконує НДР (ДКР, ДТР).

Винахід - результат творчої діяльності людини у будь-якій галузі технології, який відповідає умовам патентоспроможності, тобто є новим, має винахідницький рівень і застосовується у промисловості.

Виробництво ОГД — це процес організації та здійснення виготовлення ОГД, який залежно від методу виготовлення та обсягу випуску ОГД має різновиди.

Господарська діяльність - будь-яка діяльність, пов'язана з виробництвом і обміном матеріальних і нематеріальних благ, що виступають у формі товару.

Дослідження і обґрунтування розробки - стадія життєвого циклу продукції від виникнення задуму до обґрунтування можливості і доцільності його втілення)

НДР – це сукупність робіт, які виконують з метою пошуку перспективних принципів та шляхів створення нового чи модернізації існуючого ОГД).

ДКР — це сукупність робіт над створенням конструкторської та технологічної документації, виготовленням та випробуванням дослідного або головного зразка ОГД.

ДТР — це сукупність робіт над створенням нових речовин, матеріалів та (або) технологічних процесів.

Життєвий цикл об'єкта господарської діяльності – сукупність взаємопов'язаних етапів створення, використання та послідовного удосконалення ОГД. (сукупність взаємопов'язаних процесів послідовної зміни стану продукції від початку дослідження та обґрунтування розроблення до припинення експлуатації виробу, застосування матеріалу.)

Конкурентоспроможність - найважливіша комплексна ринкова характеристика товару (технології або послуг), його спроможність бути проданим на конкретному ринку у певний термін за наявності аналогічних товарів-конкурентів.

Кон'юнктура — сукупність певних умов, збіг обставин, стан речей, здатний впливати на вирішення, розв'язання якої-небудь справи, питання тощо.

Кон'юнктура ринку – сукупність умов, які характеризують співвідношення попиту і пропозиції на певні товари й послуги.

Кон'юнктурні дослідження (англ. conjuncture investigations) - аналіз сложившогося состояния рынка, тенденций его изменения с целью выработки оптимальной стратегии управления внешнеэкономической деятельностью

Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності — це письмове повноваження, видане особою, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар), іншій особі (ліцензіату), яке надає їй право на використання цього об'єкта в певній обмеженій

Об'єкт господарської діяльності - продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослин та тварин); спосіб (профілактики, діагностики, лікування, прогнозування та ін.); .

Об'єкти промислової власності - винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, фірмові найменування та зазначення походження або найменування місця походження товарів.

Патент - охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і право власності на винахід (корисну модель), промисловий зразок).

Патент-аналог - див. аналог.

Патентна ситуація відносно об'єкта господарської діяльності - сукупність даних про правову охорону об'єктів промислової власності.

Патентна чистота - властивість технологій та/або їх складових бути вільно використаними в певній державі без загрози порушення чинних на її території охоронних документів (патентів) на об'єкти права інтелектуальної власності, які належать третім особам, визначена згідно з чинними охоронними документами (патентами) на ці об'єкти та нормативно-правовими актами держави (держав), де планується використання зазначених технологій та їх складових, а також відповідно до конкретного періоду часу, обумовленого строком дії охоронних документів (патентів) на складові технологій на території такої держави (держав). (З А К О Н У К Р А Ї Н И Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій (ст.1) м. Київ, 14 вересня 2006 року N 143-V)

Патентні дослідження - системний науковий аналіз властивостей об'єкта господарської діяльності протягом його життєвого циклу, який впливає з правової охорони об'єктів промислової власності. Дослідження технічного рівня, тенденцій розвитку об'єктів господарської діяльності, їх патентоспроможності і патентної чистоти.

Патентоспроможність - властивість, яку дістає об'єкт господарської діяльності, його складові частини, що відповідають умовам надання правової охорони відповідно до чинного законодавства.

Порушення прав власників чинного охоронного документа - будь-яке посягання на права власника чинного охоронного документа, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Регламент пошуку - програма, яка визначає межі проведення пошуку за фондами патентної та іншої науково-технічної інформації

Суб'єкт господарської діяльності - юридична або фізична особа будь-якої організаційно-правової форми.

Експлуатація (споживання) або застосування ОГД суб'єктом господарської діяльності реалізується, підтримується та відновлюється якість ОГД на таких етапах, з яких складається ця стадія: введення в експлуатацію, використання за призначенням, зберігання в процесі експлуатації, транспортування в процесі експлуатації, технічне обслуговування, поточний та середній ремонт, припинення експлуатації, списання (передавання, утилізація, знищення).